

VILNIAUS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS

STUDIJŲ PROGRAMA FINANSAI IR BANKININKYSTĖ

Vilda Stuogytė

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

Lietuvos kredito unijų veiklos analizė ir vertinimas	Analysis and evaluation of the activity of Lithuanian credit unions
---	--

Darbo vadovas Doc. Egidijus Bikas

Vilnius, 2024

TURINYS

ĮVADAS.....	5
1. KREDITO UNIJŲ VEIKLOS VERTINIMAS TEORINIŲ ASPEKTU	7
1.1. Kredito unijų atsiradimas ir veiklos nuostatos.....	7
1.2. Kredito unijų ir komercinių bankų veiklos reglamentavimo palyginimas.....	17
1.3. Kredito unijų veiklos analizė.....	19
2. LIETUVOS KREDITO UNIJŲ VEIKLOS TYRIMO METODOLOGIJA.....	27
3. LIETUVOS KREDITO UNIJŲ VEIKLOS TYRIMO REZULTATAI.....	32
3.1. Lietuvos finansų makroekonominė apžvalga.....	33
3.2. Kredito unijų veiklos analizė 2018 – 2022 metais.....	37
3.3. Kredito unijų klasifikavimas pagal V. Kėdaitį ir E. Žilinską.....	48
3.4. Veiklos ir rizikos analizė.....	51
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	55
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	58
SUMMARY.....	63
PRIEDAI.....	65
1 priedas. „EBITUM“ 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.....	65
2 priedas. „Achemos“ kredito unijos 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.....	70
3 priedas. Kauno kredito unija 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.....	72
4 priedas. „ARKU“ kredito unijos 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.....	78
5 priedas. „Taupa“ kredito unijos 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.....	83
6 priedas. Horizontalioji analizė.....	90

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Kredito unijų samprata.....	8
2 lentelė. Kredito unijų sistemų išsivystymo lygių klasifikacija.....	12
3 lentelė. Paskolų rizikos grupės.....	29
4 lentelė. Lietuvos kredito unijų veiklos vertinimas.....	30
5 lentelė. Lietuvos ekonomikos ir finansų rodikliai 2018 – 2022 m.....	34
6 lentelė. Kredito unijų veiklos rodikliai.....	38
7 lentelė. Pasirinktų kredito unijų pelningumo kaita 2018-2022 metais.....	40
8 lentelė. „EBITUM“ kredito unijos veiklos vertinimas.....	41
9 lentelė. "Achemos" kredito unijos veiklos vertinimas.....	42
10 lentelė. Kauno kredito unija kredito unijos veiklos vertinimas.....	43
11 lentelė. "ARKU" kredito unijos veiklos vertinimas.....	45
12 lentelė. "Taupa" kredito unijos veiklos vertinimas.....	47
13 lentelė. Pasirinktų kredito unijų rizikos klasifikavimas.....	49
14 lentelė. Kredito unijų vertinimas.....	52
15 lentelė. Kapitalo pakankamumas.....	53

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Lietuvos kredito unijų struktūra.....	13
2 Paveikslas. JAV kredito unijų struktūra.....	14
3 paveikslas. Veikiančios kredito unijos ir jų įsikūrimo metai.....	24
4 paveikslas. Centrinei kredito unijai priklausančių skaičiaus dinamika.....	25
5 paveikslas. Tyrimo etapai.....	28
6 paveikslas. Veiklos efektyvumo analizė.....	31
7 paveikslas. BVP kaitos veiksniai (išlaidų metodu) 2017-2023 m.....	36

ĮVADAS

Nagrinėjamos temos aktualumas. Kiekvienais metais visame pasaulyje kredito unijų skaičius intensyviai auga. Lietuvoje kredito unijų skaičius lyginant su 2014 metais, sumažėjo 21 kredito unija. Lietuvos centrinio banko duomenis, 2022m. kredito unijoms priklausė daugiau 168,4 tūkst. narių. Nuo 2014 metų narių skaičius išaugo 8 tūkst., pelnas siekė 2,8 mln. eurų, o 2022 metais išsaugo 5,3 mln.

Kredito unijas analizuoti bei stebėti reikia nepertraukiamai. Kooperatyviniuose bankuose bei komerciniuose bankuose didžiausia rizika – kredito rizika. XXI a. Lietuvos gyventojai yra sudominti skolintis, o palūkanų normos yra linkusios didėti. Kredito unijoms tinkamai valdyti ir stebėti kreditų riziką yra sudėtinga, nes nėra vieningos metodikos ar taisyklių. Įvertinti ir nuspėti ateityje būsimus veiksnius yra sunku. Autoriai (Aduda J., Jasevičienė F., Odong Kusumajati T., Dakurah H. A. ir kt.) parašytuose moksliniuose straipsniuose, nagrinėja rizikas, su kuriomis susiduria Kredito unijos. Metodikos, kurios yra skiriamos rizikos mažinimui nustatyti, kiekvienais metais yra tobulinamos. Daugumos autorių tyrimai pradedami nuo kredito unijos finansinių ataskaitų analizavimo, dėl šios priežasties darbe analizuojamos metodikos, kurios apimtų kredito rizikos stebėjimą, rizikos minimalizavimą, efektyvių duomenų naudojimą, esamos mokslinės teorijos pritaikymo prie kredito unijų rizikos mažinimo ir išvadų analizavimo.

Tyrimo problema. Kredito unijos sparčiai pradėjo vystytis 1995 m., nors kredito unijų skaičius didėjo, tačiau išlaikyti ir plėsti veiklą iki 2022 m. pavyko 45 kredito unijos, 21 kredito unija dėl nuostolingų darbo turėjo nutraukti veiklas ir uždaryti unijas. Moksliniuose darbuose skiriama mažai dėmesio kredito unijų veiklos rizikos vertinimui.

Darbo tikslas. Remiantis atlikta literatūros šaltinių analize, nustatyti kredito unijų veiklos efektyvumą, analizuodami pelningumo, naujų narių prisijungimo ir finansinius pelningumo rodiklius.

Uždaviniai:

1. Atlikti mokslinės literatūros analizę, nustatyti kredito unijoms būdingas savybes ir rizikos veiksnius.
2. Sudaryti tyrimo metodologiją, skirtą įvertinti veiklą ir riziką kredito unijose.
3. Atlikti Lietuvos kredito unijų veiklos analizę, išanalizuoti kredito unijos teikiamų paslaugų ir kokybės vertinimo ypatybes.

Darbe naudoti metodai.

1. Mokslinės literatūros analizė ir informacijos šaltinių analizė. Šis metodas taikomas siekiant išnagrinėti kredito unijų veiklos sritis, teikiamas paslaugas, apibrėžiant kredito unijų sampratą, analizuojant teikiamų paslaugų kokybės vertinimo ypatybes, rizikos veiksnius.
2. Kiekybinis tyrimo metodas.

Darbo struktūra.

Magistro baigiamąjį darbą sudaro: įvadas, 3 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas.

Pirmoje magistro darbo dalyje nagrinėjama kredito unijų samprata, struktūra, veiklos funkcijos ir veiklos reikalavimai. Literatūros analizės pagalba yra siekiama išsiaiškinti kredito unijų metodų taikymus, siekiant užtikrinti kreditų rizikos mažėjimą, įvertinti rizikos aspektus bei įverti kitų autorių atliktus tyrimus ir jų rezultatus.

Antra dalis nukreipta į tyrimo metodologiją. Pasirinkta metodologija sudaryta iš kelių autorių nagrinėjamų metodikų. Analizuojami 2018-2022 m. kredito unijų finansinės ataskaitos.

Trečiajame skyriuje analizuojami kredito unijų rizikos, lyginamos finansinės ataskaitos. Atliekamos analizės hipotezių patvirtinimui ar paneigimui.

Šio darbo rezultatai padeda suprasti kooperatyvinių bankų svarbą finansinėse institucijose. Vis dėlto, Kredito unijos neturi vienos priimtinos sistemos ir reguliavimų kredito rizikai mažinti bei užtikrinti finansinių rodiklių vienodumą ar augimą. Dėl šios priežasties susiduriama su įvertinimo ir struktūros subalansavimo sunkumais. Pateiktose finansinėse ataskaitose trūksta papildomų duomenų, kurios leistų įvertinti riziką bei veiklą.

1. KREDITO UNIJŲ VEIKLOS VERTINIMAS TEORINIU ASPEKTU

Siekiant deramai išanalizuoti kredito unijų mažinimo rizikas Lietuvoje reikia tinkamai įvertinti veiklos apibrėžimus, išanalizuoti naudojamus metodus, aprašyti ir palyginti. Norėdami tinkamai įvertinti kredito unijų tolimesnio vystymosi galimybes Lietuvoje, reikalinga su kreditų riziką susijusių analizių, naudojamų metodų vertimas.

1.1. Kredito unijų atsiradimas ir veiklos nuostatos

Kredito unija (angl. Credit union) mokslinėje literatūroje apibūdinamas kaip fizinių asmenų savanoriškai įsteigta ir nustatyta tvarka įregistruota finansų įstaiga. Kredito unijos terminas pradėtas naudoti 20 amžiuje, kai Alfonsas Desjardins Prancūzijoje pradėjo tirti bendradarbiavimo idėją. Prancūzas bendradarbiavimo idėją pradėjo plėtoti Kanadoje. XX amžiuje kredito unijos idėja pradėjo plisti Šiaurės Amerikoje. 1934 metais buvo sukurta kredito unijų nacionalinė asociacija (CUNA). Jungtinių Amerikos Valstijų vyriausybė stebėdama kredito unijų veiklos privalomus (ekonomikos gerėjimas, darbo lygio didėjimas) pradėjo skatinti besivystančiose šalyse plėsti kredito unijos idėją. 1962–1970 m. kredito unijų judėjimai JAV, Kanadoje ir Australijoje pradėjo sistemingą tarptautinio kredito unijų judėjimo plėtrą. Lietuvoje kredito unijos sąvoka buvo pažįstama iš ankstesnių laikų. Prieš pirmąjį Pasaulinį karą Lietuvoje jau buvo įsikūrusios 155 unijos. Tuo metu, kredito unija vienijo net 66 900 narių. Po Pirmojo Pasaulinio karo kredito unijų veikla nutrūko. 1919 m., veikla atgijo, bet neišplito. Po Nepriklausomybės atkūrimo kredito unijų veikla pradėjo vystytis po Kanados įkurta finansinių kooperatyvų grupe „Desjardins International Development“. „Desjardins International Development“ (DID), kuri savo veiklą pradėjo 20 amžiuje. Unijos tikslas - įtraukti finansines institucijas atskirose srityse, kaupti institucines žinias ir paslaugas visame pasaulyje. Kanadoje įsikūrusi kredito unijos „Desjardins International Development“ poveikį iki šių dienų juntamos Afrikoje, Azijoje, Europoje. Kredito unijos siekia atspindėti kooperatyvo tapatybės idealus, Rijin J. (2021). Lietuvoje 1995 m. – svarbūs KU revoliucijai. Dr. S. Vėlykis su profesionalų komanda sukuria įstatymo projektą, kurį pateikia Seimo nariams. Šis įstatymas priimtas 1995 m. Vasarį, o pasirašytas kovo 24 d., tuo metu buvusio prezidento Algirdo Brazausko.

Kredito unijos sąvoką kiekvienas autorius ir žmogus supranta skirtingai. Atlikus literatūros šaltinių analizę buvo išskirti pagrindiniai apibrėžimai (žr. 1 lentelę):

1 lentelė.

Kredito unijų samprata

Autorius, informacijos šaltinis	Sąvokos apibūdinimas
Taylor R.A., 1971	Kredito unija – finansinis tarpininkas suburiantis santaupas iš narių, iš savo narių parduodant indėlio tipo taupomąsias sąskaitas, vadinamas akcijomis, ir skolinant lėšas savo nariams vartojimo paskolų forma
Smith D.J., Cargill T. F., Mayer R. A., 1981	Kredito unija nariai yra ir organizacijos savininkai, ir jos produkcijos vartotojai arba jos sąnaudų tiekėjai.
Ryder N., Chambers C., 2009	Kredito unijos yra finansiniai kooperatyvai, vykdančys veiklą savo nariams. Kredito unijos pagrindinė paskirtis – gauti indėlius iš narių ir teikti jiems paskolas. Kredito unijos netarnauja plačiajai visuomenei. Narystę riboja kvalifikacija, kuri vadinama bendru ryšiu arba narystės sritimi.
McKillop D.G., Wilson J.O.S., 2015	Kredito unijos nėra pelno siekiančios kooperatinės finansų įstaigos, teikiančios finansines paslaugas pagal bendrą obligaciją apibrėžtai narystei.
Grant M., 2021	Kredito unija yra finansinio kooperatyvo rūšis, teikianti tradicines bankines paslaugas.
Kumkit T., Gan C., 2023	Kredito unijų kooperatyvai yra nariams priklausančios finansinės organizacijos, siekiančios pagerinti narių gyvenimo lygį.
Cothorn L., 2022	Kredito unijos yra finansinės institucijos, kaip ir bankai, išskyrus, kad nariai valdo kredito unija. Kredito unija yra ne pelno siekianti organizacija.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis perskaityta literatūra, 2023.

Lietuvos keliami reikalavimai kooperatyviniams bankams yra griežtesni nei kitose pasaulio valstybėse. Kredito unijos remiasi pagrindine taisykle: paslaugos yra suteikiamos tik savo nariams. Norėdami tapti kredito unijos nariu kiekvienas Lietuvos pilietis turi atitikti keliamas sąlygas:

- Lietuvos respublikos piliečiai, kurie yra sulaukę 18 metų ir gyvenantys Lietuvoje.
- Gyvenantys toje pačioje vietovėje – mieste, miestelyje ar kaime kaip ir kredito unija.
- Turi būti pateiktas stojimo prašymas: pasižadama laikytis kredito unijų įstatų, sumokėti stojimo mokestį, vykdyti ir kredito unijos prievoles, kurias unija prisiėmė iki nario įstojimo.
- Turi būti nurodomi asmeniniai duomenys: vardas pavardė, gyvenamosios vietos adresas, gimimo data.
- Turi būti sumokamos stojimo mokestis.
- Turi uždirbti numatoma uždarbį, kurios atitinka minimalaus ir maksimalaus dydžio uždarbį.

Priešingu atveju, jei narys tampa neveiksniu, jis (ji) nėra atitinkama narystės sąlygų, visuotiniame narių susirinkime gali būti pašalintas. Asocijuotas narys neatleidžiamas nuo pareigų kredito unijai. Jis (ji) nebeturi teisės balsuoti bei gauti naujų paskolų. Kiekvienas narys turi teisę išstoti iš KU, parašęs prašymą ir jį pateikęs ne vėliau kaip 3 mėnesiai prieš išstojimo. Atsiskaitymas su buvusiu nariu turi įvykti ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo išstojimo. Narys, kuris yra pridaręs žalos kredito unijai, atsako Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka.

Sistemos pagrindai kredito unijose yra kelios: kooperacija ir integracija, stiprus kapitalas, savireguliacija, apibrėžta veikla ir jos misija, valdymas, mokumo užtikrinimo sistema. Autoriai Jasevičienė F., Kėdaitis V. ir Vidzbelytė S. (2014) kredito unija apibūdina kaip kooperatyvą, kuris teikia žmonių grupes, vienija bendrus narystės principus ir finansines paslaugas, tikslas: žmonės - žmonėms. Dubauskas G. (2012) integracijos sistemas apibendrina kaip skirtingos kultūros, kurios turi skirtingus interesus ir prioritetus, skirtingai reaguoja į abejotinus reklamos ir rinkodaros metodus. Sparčios pasaulio valstybės, ypač Europa, integracijos procesas turėjo būti naudojamas masiškai. Kredito unijos turėjo galvoti apie integraciją į tarptautines rinkas, jog sėkmingai plėtotųsi. Seguí-Mas E. ir Izquierdo R.J.S.(2009), moksliniame straipsnyje pabrėžia, jog stiprus kapitalas yra stipriausias ir geriausias pagrindas kredito unijoms. Šis pagrindas ne tik leis išsiskirti iš esamų kredito unijų, bet ir pateikti save kaip patrauklia, atsakinga ir stipria kredito unija.

Kredito unijose yra visuomenės komitetas ir jo vadovas – pirmininkas. Pagal Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo (2022-01-01) reikalavimus, kredito unijos vadovai gali būti tik

nepriekaištingos reputacijos, kvalifikacijos ir patirtį turintys asmenys. Prieš paskirdami žmogų į vadovo pareigas, turi būti vertinami, priežiūros institucijos priimtuose teisės aktuose, nustatyta tvarka. Asmuo siūlantis savo kadencija privalo pateikti: asmens duomenis, informaciją apie asmens teistumą, sveikatos pažymą. Kandidatas gali pradėti eiti vadovo pareigas tik gavus priežiūros komiteto leidimą. Išimties atvejus, jei visuotinis komitetas pagrįstai mano, kad vadovas, kuris neatitinka patirties ir kvalifikacijos reikalavimų, turi pateiktį raštišką argumentuotą paaiškinimą. Jei priežiūros institucijos priima paaiškinimą, kandidatas turi išlaikyti patirties ir kvalifikacijos egzaminą, kurio metu bus įvertintas egzaminuojamasis. Straipsnio autoriai, Butkus V. ir Naruševičius L. (2015), mokumą apibūdina kaip: būtina reguliavimo priemonė. Moksliniame straipsnyje autoriai pabrėžia, jog likviduojamo ir mokumo rizika - veikia vieną kitą. Mokumo problemos priverčia sutrikti likvidumo procesui, abu nurodyti veiksniai daro įtaką kredito unijos mokumui. Kiekvienais metais komerciniai bankai ir kredito unijos atlieka rizikos testavimus, kuriuos yra įtrauktos ir į pateikiamų finansų ataskaitą.

Vertybės. Viena didžiausių sudėtinių kredito unijų yra Lietuvos centrinė kredito unija (LCKU). Lietuvos centrinę kredito unija sudaro 45 kitos unijos. Šioje organizacijoje yra didmeninės unijos kaip: daugumos rajonų (Vilniaus, Alytaus, Pasvalio, Kauno, Druskininkai ir t.t.) ir kredito unijos, kurios specializuojasi vienoje srityje. „EBITUM“ – kreditus suteikia būsimiems ir esamiems ūkininkams, „Achemos“ – specializuojasi privačiame versle ir ūkininkuose, „Neris“ – gyventojai ir smulkus verslas. Partnerystės ryšių formavimosi – vienas iš svarbiausių klientų pritraukimo rodiklis. Pasak, Raipos A., Skietrio E. (2009), nėra vienos šalies, asmens ar institucijos problema, abipusiška partnerystė turi siekti kartu užsibrėžtų tikslų.

Norint įvertinti kredito unijų rizikas, turime suprasti Lietuvos kredito unijų struktūrą bei teikiamas paslaugas. Lietuvos centrinė kredito unija (LCKU) yra didžiausią kredito unijas jungianti grupė, kita unija, kuri turi panašią funkcija kaip ir LCKU – Jungtinė centrinė kredito unija (JCKU) arba kitaip vadinama „Kreda“. JCKU turi 11 narių: akademinė kredito unija, Raseinių, Ignalinos, Biržų, Šilalės, Joniškio, Aukštaitijos, „Litas“, „Kupiškėnų taupa“, Znavyčių bankelis ir Pareigūnų kredito unijos. Visos 45 unijos turi bendras vertybes: profesionalumas, sąžiningumas, lyderystė, kompetencija, reputacija, atvirumas ir bendruomeniškumas, atsakomybė, lygiateisiškumas ir teisiškumas, tobulėjimas ir bendruomeniškumas.

Kredito unijų naudojami modeliai. Visame pasaulyje įsikūrusios kredito unijos turi užtikrinti skaidrią veiklą. Lietuvos bankas vykdo sistemos priežiūra ir užtikrina tinkamumą, valdymo sistemą. Tikslui įgyvendinti naudojami du modeliai – kryžminio garantijų ir mokumo užtikrinimo sistema.

Autorius Petri T. (1992) įvertina, jog kryžminės garantijos sistema yra sukurta siekiant išvengti Didžiosios depresijos arba Didžiosios ekonominės krizės pasikartojimo. Kryžminių garantijų modelis buvo pirmą kartą pristatytas ir pradėtas naudoti Jungtinėse Amerikos Valstijose. Šio modelio tikslas atlaikyti baisesnes sąlygas nei Didžiosios depresijos laiku. Ely B. (1995) pabrėžia, jog kryžminių garantijų sistema buvo reikalinga nauja forma, kuri apsaugotų finansines bendroves ir lengvai susidorotų su pokyčiais, kuriuos sukelia elektroninės technologijos. Taip pat naujai sistemai buvo pateikti kriterijai:

- Greitai reaguoti į ekonomikos ir finansinių paslaugų struktūros pokyčius, kuriuos lemia elektroninės technologijos.
- Panaikinti reguliavimo moralinę riziką.
- Minimalizuoti reguliariai arbitražą.
- Pašalinti mokesčių mokėtojų riziką, kurią sukelia bankų nesėkmės ir sisteminis nestabilumas.
- Sistema turi būti daug efektyvesnė nei bankų sistema.

Kryžminių garantijų sistema yra naudojama dėl laikomų pinigų saugumo. JAV sukurta kryžminių garantijų rizikų įmonė (CGRC) (angl. Cross – Guarantee Regulation Corporation), prižiūri sistemos veiklą. CGRC negali teisiškai keisti sistemą ar ją tobulinti. Lietuvos autoriai, V. Kėdaitis ir E. Žilinskas (2013), aprašo, jog Lietuvoje esantys bankai privalėjo tinkamai įvertinti kredito unijų rizikos. Rizikos veiksniams nustatyti, naudojami bankroto prognozės modeliai. Visos kredito unijos yra klasifikuojamos į tris rizikos grupes: mažesnes, vidutines ir didesnes. Mažesnių rizikos klasifikavimo požymiai:

- Kapitalo ir pajamų santykis turi būti mažesnis nei 77%.
- Grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas turi būti didesnis už 4,9%
- Rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykius su turto santykiu, turi būti daugiau nei 20 proc.

- Finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas turi būti didesnis nei 1,5.

- Turto augimas yra mažesnis arba didesnis nei 3,8 – 24,4 proc.

Vidutinių rizikos klasifikavimo požymiai:

- Finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas turi būti mažesnis nei 1,5 proc.

- Pajinio kapitalo augimo procentas nuo 3,2 proc. iki 8,5 proc.

Didelės rizikos klasifikavimo požymiai:

- Kapitalo ir pajamų santykis turi būti didesnis nei 77%.
- Grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas turi būti mažesnis už 2,9%
- Rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykius su turto santykiu, turi būti didesnis nei 0,9 proc., bet mažesnis nei 20 proc.
- Turto augimas yra 3,8 – 24,4 proc.

Lietuvoje kredito unijų tendencijų ir perspektyvų vertinimą analizavo Igarytė J. ir Ramanauskas J. (2011). Autoriai pastebėjo, kad kredito unijų reikšmė padidėjo Lietuvos finansų rinkoje, tačiau mokslinėje literatūroje yra mažai analizuojamos. Tyrimo metu, autoriai pastebėjo teigiamus ir neigiamus veiksnius, kurie lemia kredito unijų vystymąsi. Pagrindiniai veiksniai: žmonių nepasitikėjimas bankais, kredito unijų stiprus ryšys su nariais, bendruomeniškumas, kredito unijos judėjimo stabilumas, lankstumas. Neigiami veiksniai: išsilavinimo trūkumas, griežti Lietuvos banko reikalavimai, norėdami naudotis kredito unijos paslaugomis, būtina narystė, bankų dominavimas Lietuvoje, mažas aktyvumas. Tyrimo metu kredito unijų išsivystymo lygiai gali būti klasifikuojami į dvi klasifikacijas:

2 lentelė

Kredito unijų sistemų išsivystymo lygių klasifikacija

Pagal Ferguson Ch. ir McKillop D. (1997)	Pagal MacPherson I. (1999)
Pradinis kredito unijų išsivystymo lygis.	Kredito unijų formavimosi stadija.
Pereinamasis periodas.	Nacionalinė kredito unijų sistemos stadija.
Subrendusi kredito unijų sistema.	Tarptautinė kredito unijų sistemos stadija.

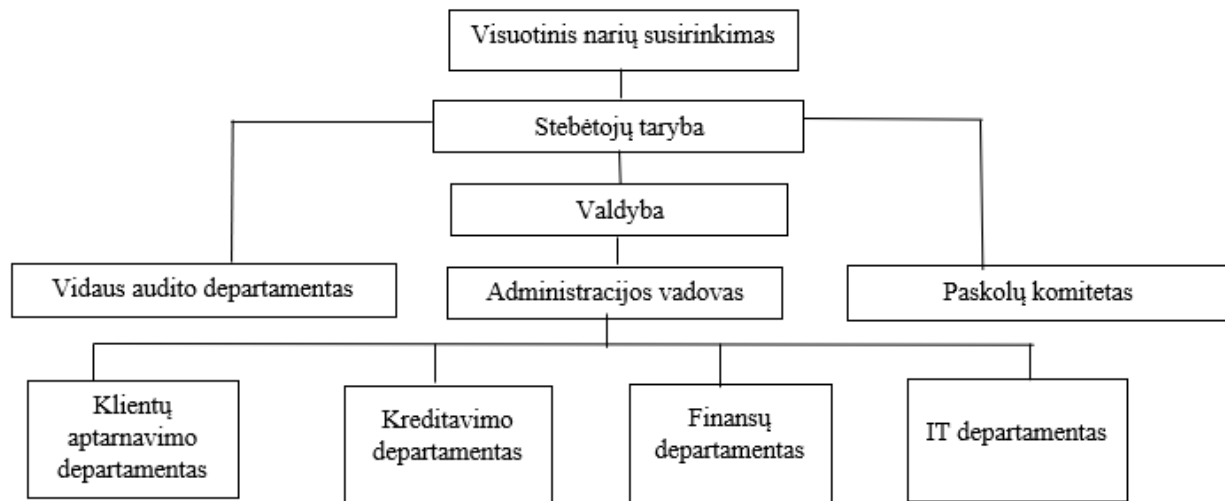
Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis J. Igaryte ir J. Ramanauskas, 2011.

Autorė Kiyak D. (2014) aprašo, jog mokslinėje literatūroje nėra vieningos nuomonės kaip reikėtų vertinti įmonės veiklą ir kokie modeliai tiksliausiai įvertina kredito unijų esama situacija. Kredito unijos turi aiškias nustatytas užduotis ir jų tikslas: klientų aptarnavimas finansiniu klausimu.

KU nustatytose įmonių sistemos modeliuose yra aiškiai suskirstyti darbai. Kiekvienoje kredito unijoje (KU) struktūra yra panaši, ji gali būti glausta arba daugiau išplėtotą. Kredito unijoje didžiausias ir svarbiausias reikalavimas priimant sprendimus yra visuotinis narių susirinkimas. Valdymo organai: stebėtojų taryba, valdyba, administracija, paskolų komitetas. Visas procesas yra subalansuotas.

1 paveikslas.

Lietuvos kredito unijų struktūra.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos centrinės kredito unijos bazė, 2022.

Lietuvos centrinėje kredito unijoje (LCKU) prie nurodytos schemos pridėjami dar tokie departamentai: rizikos valdymo ir kontrolės departamentas, verslo ir projektų vystymo, teisės ir personalo, priežiūros, izdo. Taip pat yra komitetų: audito, stabilizacijos fondo, rizikų valdymo, etikos. Kiekvienas skyrius peržiūri prašymus išanalizuoja ir savo nutarimus pateikia visuotiniai narių susirinkimui. Valdybos nariai peržiūrėdami duotą informaciją, nutaria ar prašymas yra tenkinamas ar nėra. Susirinkime turi dalyvauti visi tarybos nariai, kiekvienas, nepriklausomai nuo investicijų, turi vieną balsą.

Pasaulinėje rinkoje kredito unijų struktūros yra subalansuotos efektyviai. Kaip ir Lietuvoje rizikos mažinimų metodai kiekvienais metais yra tobulinami. Moksliniuose straipsniuose išskirta, jog Šiaurės Amerikoje kredito unijos suskirstytos į dvi rūšis: federalinė kredito unija ir federalinio draudimo valstybės įkurtos kredito unija, Sun L. ir Rabarison M.K. (2018). Kredito unijos yra alternatyva įprastiems, pelno siekiantiems bankams, nes jos daug dėmesio skiria bendruomenei.

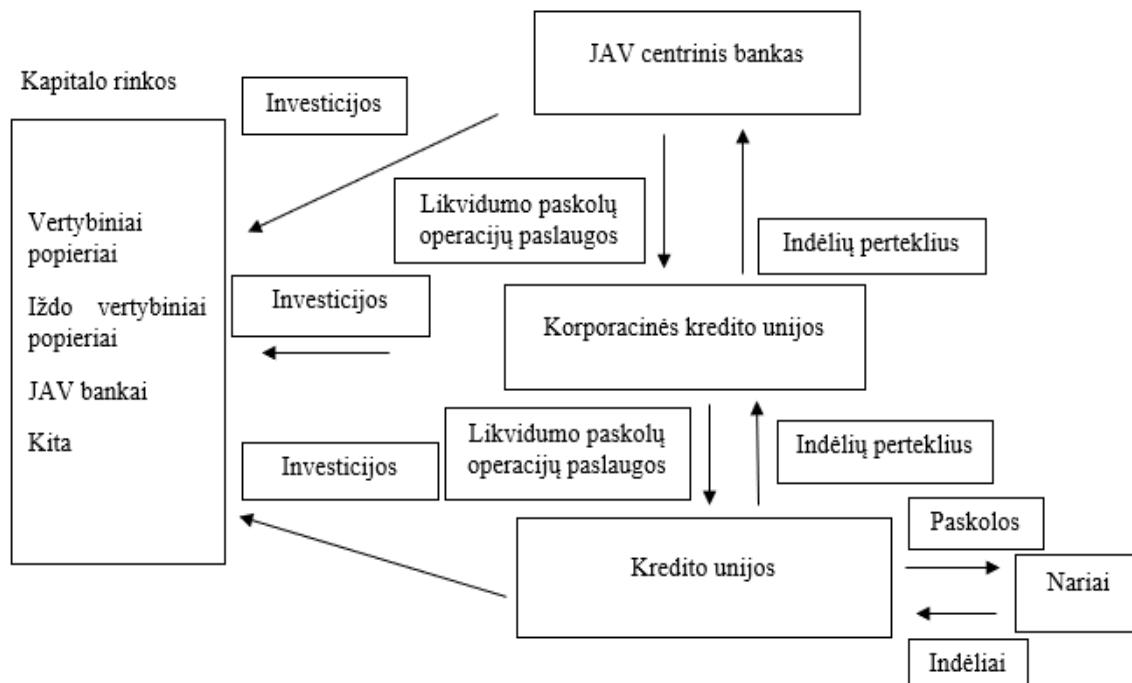
Apskritai kredito unijos kuriamos tam, kad tarnautų tam tikrai bendruomenei ar žmonių grupei, kuri turi kažką bendro. Bendra obligacija turi būti:

- Geografinė zona – nariai turi gyventi toje pačioje vietovėje.
- Asociaciniai – nariai yra tam tikros grupės dalis, pvz. Bažnyčia.
- Profesinis – nariai dirba tam pačiam darbdaviui arba tame pačiame sektoriuje

Pasauliniu mastu. Mokslinėje literatūroje kredito unijų struktūra Šiaurės Amerikoje pateikiama: nariai (įkūrėjai) -> direktorių tarnyba -> CEO -> darbuotojai. Autoriai, kaip Rijin J. (2021), nustatė, kad numanomas bendras narystės kredito unijoje ryšys sumažino įprastą moralinės rizikos ir neigiamos atrankos riziką vartojimo paskolų rinkose. Autorius Morgan H. (2013) analizavo Šiaurės Amerikos paslaugų sektoriaus konsolidaciją. Autorius tyrimo analizės metu nustatė, jog kredito unijų susijungimas sistemingai mažintų kredito unijų veiklos rizikos rodiklius. Yra labai mažai sistemingų įrodymų apie konsolidavimo veiklos tendencijas ir pasekmes bendruomenės bankininkystės segmente, nepaisant to, kad struktūriniai šio segmento pokyčiai gali reikšmingai paveikti smulkaus verslo skolinimo tempą. JAV kredito unijų struktūra analizavo Frame W., Coelli J.(2001).

2 Paveikslas

JAV kredito unijų struktūra

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Frame W. S., Coelli T. J., 2001.

Ankstesniais laikais centrinis bankas įpareigojo kredito unijas kurti geografinius ir profesinius ryšius tarp savo narių, tačiau 2003 m. leido praktikuoti atvirą narystę, panaikindama profesinį ryšį (Canassa B., Costa D., Bonacim C., 2021). Kredito unijos yra antras pagal dydį paskolų teikėjas mažoms įmonėms Kanados ekonomikoje. Autoriai, Mavenga F., Olfert M. R. (2012), nustatė, kad vienas iš trijų kanadiečių priklauso kredito unijoms, todėl Kanada yra šalis, kurios narystė kredito unijose yra didžiausia vienam gyventojui. Laikydamosi pagrindinių principų, kredito unijos siekia skatinti tvarų savo bendruomenių augimą, taikydamos narystės patvirtintą politiką. Kiti veiksniai, išskyrus finansinę naudą, suteikia kredito unijoms galimybę formuoti vietos ekonomiką. Kanados kredito unijos yra didžiausios pasaulinėje rinkoje. Mokslinėje literatūroje autoriai nustatė pagrindines vertybes:

- Savanoriška ir atvira narystė.
- Demokratinė narių kontrolė.
- Savarankiškumas ir nepriklausomumas.
- Švietimas, mokymas ir informacija.
- Bendradarbiavimas tarp kooperatyvų.
- Artimi santykiai su nariais.

Kanados kredito unijos yra suskirstytos į trijų pakopų hierarchiją su vietinėmis, provincijų ir nacionalinėmis organizacijomis. Vietinės kredito unijos, kurios yra autonomiškai valdomos ir kurioms taikomas provincijos reguliavimas, sudaro sistemos pagrindą (Mavenga F., Olfert M. R., 2012). Analizuodami kredito unijų rizikos veiksnius, svarbu laikytis nustatytų taisyklių (Biery M.E., 2020):

1. Įvertinti rizikos reitingus skolininkams.
2. Nustatyti tendencijas, kurios turi įtakos paskolų portfelio kokybei, atpažinti galimas problemines sritis.
3. Užtikrinti, kad vidaus kredito taisyklės ir paskolų administravimo politika, atitiktų šalies įstatymus.
4. Prižiūrėti, kad darbuotojai laikosi skolinimo politikos, rizikos vertinimo.
5. Pateikti vadovybei ir direktorių valdybai nešališką ir laiku atliktą bendros paskolų portfelio kokybės įvertinimą.

Pasaulinės kredito unijos įvertindamos kredito rizikas, įvertindamos pagrindinius unikalius iššūkius: poreikis siūlyti platesnį paslaugų pasirinkimus, personalo trūkumas, vadovų ir valdybos

strategijos planų neorganizavimas (Peterson A. H., 1999). Mokslinėje literatūroje autoriai sutinka, kad Šiaurės Amerikoje kredito unijų populiarumas yra didesnis nei bankų. Vieni populiariausių paskolų yra studentų paskolos. Šiaurės Amerikos kredito unijų pajamos sudaro: 51% kredito unijų turimų paskolų yra skirtos nekilnojamajam turtui, 59% pirmosios hipotekos paskolų su fiksuotomis palūkanomis, 25% su hibridinėmis/balioninėmis palūkanomis ir 16% su reguliuojamomis palūkanų normomis (Goenner C. F., 2017). Autorius įvertina, jog studentų paskolų rodikliai yra rizikingiausi. Gražinimas labai priklauso nuo studijų baigimo, studentų įsidarbinimo ir galimybėmis gražinti paskolas laiku. Analizuojami šaltiniai aprašo ir pandemijos įtaką kredito unijoms. Amerikos kredito unijos per pastaruosius 18 mėnesių rėmė ekonomiką, o tai ypač palaikė vietinę, valstijų ir federalinę veiklą pasaulinės sveikatos krizės metu. Poveikis Amerikos darbo jėgai yra geriausias būdas suprasti šios pasaulinės pandemijos padarinius. JAV darbo statistikos biuro (2021 m.) duomenimis, 2020 m. sausio mėn., prasidėjus pandemijai, nedarbas nukrito iki žemiausio lygio per 20 metų (3,5 %). Paskutinį kartą nedarbo lygis buvo toks aukštas 2006 m. gruodžio mėn. (4,4 %), o tai buvo maždaug procentiniu punktu didesnis nei 2020 m. sausio mėn. 2020 m. balandžio mėn., praėjus vos keturiems mėnesiams, bendras nedarbo lygis JAV buvo išaugo iki 14,8 proc. (Moore H., Bird K., 2022).

Kredito unijų pelno paskirstymas ir kapitalas. Iš pajamų atėmus kredito unijos metines išlaidas, nustatomas kredito unijos metų pelnas arba nuostoliai. Tai parodo finansinius kredito unijos metinės veiklos rezultatus (Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymas, 2019). Kredito unijų kapitalą sudaro: nuosavas ir skolintas kapitalas. Nuosavas kapitalas yra suskirstytas į 7 kategorijas:

1. Pajinis kapitalas;
2. Atsargos kapitalas;
3. Praėjusių metų nepaskirstytas pelnas (nuostoliai);
4. Rezervinis kapitalas arba privalomasis rezervas;
5. Ilgalaikio materialiojo turto perkainojimo rezervas;
6. Einamųjų metų nepaskirstytas pelnas (nuostoliai);
7. Kiti rezervai.

Pajinis kapitalas - tai piniginės lėšos, gautos už pagrindinius ir papildomus pajus. Kiekvienas kredito unijos narys turi būti įnešęs pajų (narystės mokestį), kurio kaina siekia 30 eurų. Kredito unijos turimos atsargos yra labai svarbios veiklos progresavimui, užtikrina finansinį stabilumą.

1.2. Kredito unijų ir komercinių bankų veiklos reglamentavimo palyginimas

Mokslinėje literatūroje dauguma autorių analizavo kooperatyvinių ir komercinių bankų skirtumus. Autoriai išskiria, jog didžiausias skirtumas, kad kredito unijos veikia kaip pelno nesiekiančios įmonės, įsteigtos savo nariams, kurie tampa savininkais, o bankai egzistuoja, kad uždirbtų pelną akcininkams (Bogdan V., 2018m.). Autorė Wingo L. (2022) išskiria, jog yra būtina žinoti kooperatyvinių ir komercinių bankų skirtumus ir pranašumus. Komercinio banko veiklos pranašumai:

- Bankų teikiamos paslaugos gali būti naudojamos tiek individams tiek privačiai įstaigai.
- Bankai siūlo patikimas investavimo paslaugas ir taupymo priemones, įskaitant individualias pensijų sąskaitas, pinigų rinkodaros sąskaitas ir indėlių sertifikatus.

Autorės Wingo L. (2022) kredito unijos pranašumas:

- Kredito unijos turi mažiasias paskolų palūkanų normas.
- Taupymo sąskaitai kredito unijos gali numatyti didesnes palūkanas nei bankai.
- Kredito unija nereikalauja narystės mokesčio ar mėnesinių paslaugų mokesčio.

Kredito unijų ir bankų pagrindinis skirtumas – vadovavimas. Kredito unijas valdo jos nariai, o bankus – akcininkai. Taip pat autorė išskiria keturis pagrindinius skirtumus:

1. Kredito unijos gali turėti žemas paskolų palūkanas ir mažesnius mokesčius skirtingai nei bankai.
2. Kredito unijos nariai yra daliniai įstaigos savininkai ir priklausomai nuo turimų akcijų skaičiaus, turi įtakos banko valdymui.
3. Kredito unijų indėlius draudžia Nacionalinė kredito unijų administracija, o bankus - Federalinė indėlių draudimo korporacija.
4. Bankai yra regioniniu arba nacionaliniu mastu, o kredito unijos yra vietinės.

Wingo L. (2022) teoriniai įvertinimai yra teigiamai vertinami bendraminčių rate, tačiau užsienio kredito unijų struktūros ir rizikos yra skirtingos nei Lietuvoje. Kėdaitis V., Kantaravčienė A. ir Balažentis T. (2013), nustatė, jog kredito unijos, kurios turi mažiau nei 2000 narių linkusios lėtai augti, efektyvumas linkęs augti neefektyviai nei unijose, kurių narių skaičius yra didesnis nei 2000. Dauguma autorių pritaria, jog technologijų panaudojimas ir jų tobulinimas padidino veiklos rodiklius

apie 88%. Pavyzdžiui, Kėdaitis V., Kantaravčienė A. ir Balažentis T. (2013) išskyrė, jog 60% kredito unijų nuo 2008 iki 2009 m. dirbo neefektyviai, neišnaudodami savo turimų resursų, nepasirinkdami efektyvių sprendimų. Tačiau, krizės periodas buvo reikšmingas kredito unijoms. 2007 – 2009 m. periodu, narių skaičius kredito unijose augo. Potencialūs komercinių bankų klientai buvo linkę trauktis į kooperatyvinius bankus, dėl savo finansų saugumo. Užsienio autoriai, Kang C.M. ir Wand M.C. (2022), nustatė kad tarp pelningumo ir finansinių sunkumų pavojaus yra stiprus atvirkštinis ryšys. Ryšys tarp turto masto ir veiklos rezultatų reiškia, jog mažoms kredito unijoms išlieka didesnė rizika su finansiniais sunkumais nei didesnėms įstaigoms. Žemo likvidumo lygio turinčios kredito unijos gali turėti finansinių sunkumų, dėl turto nelikvidumo arba rizikingo ir ilgalaikio turto. Kredito unijos turinčios mažą kapitalą, turi didesnę finansinę riziką. Šios unijos kapituluotą kreditą išnaudoja neefektyviai, per mažą laiko tarpą išplėtę savo turimą turtą. Sumažėjus bankų indėliui ir paskolų skirtumui, padidėjo sunkumų patiriančių kredito unijų lygis.

Lietuvos respublikoje kredito unijų ir komercinių bankų normatyvus nustato Lietuvos centrinis bankas. Centrinio banko duomenimis nustatyti normatyvai kooperatyvinių ir komercinių bankų yra panašūs. Pagrindiniai reikalavimai, kuriuos turi atitikti bankai:

1. 1 lygio nuosavo kapitalo rodiklis – 4,5 proc. Kredito įstaigas, 1 lygio nuosavo kapitalo santykis su turtu ir nebalansiniais įsipareigojimais yra vertinamas pagal riziką.
2. 1 lygio kapitalo rodiklis - 6 proc. Tai 1 lygio kapitalo ir pagal riziką įvertinto kredito įstaigų turto bei nebalansinių įsipareigojimų santykis;
3. 8 proc. kapitalo pakankamumo rodiklis. Tai kredito įstaigos vertinamo kapitalo ir pagal riziką įvertinto turto bei nebalansinių įsipareigojimų santykis;
4. 3 proc. svarto koeficientą. Tai kredito įstaigos 1 lygio kapitalo ir kredito įstaigos skaičiuotino bendro pozicijų mato santykis;
5. 2,5 proc. kapitalo apsaugos rezervo reikalavimas;
6. Padengimo likvidžiuoju turtu rodiklis (angl. liquidity coverage ratio, (LCR)) negali būti mažesnis nei 100 proc.;
7. Grynojo stabilaus finansavimo rodiklis (angl. net stable funding ratio, NSFR) turi būti ne mažesnis kaip 100 %. Tai reiškia, kad kredito įstaigos turimo stabilaus finansavimo suma turi būti ne mažesnė už vieneriems metams reikalingo stabilaus finansavimo sumą;
8. Mokslinėje literatūroje vertinami kredito unijų privalumai, vartotojai įtikinantis orientuotis į bendruomenę (Yang A., 2021). Šiaurės Amerikoje atlikti tyrimai, nustatė jog 19 a. kredito unijos buvo populiariausių finansų įstaigų kategorijos viršūnėje, žmonės gali būti

dviprasmiški arba nemėgti bankų, amerikiečiai mėgsta kredito unijas, įskaitant žmones, kurie dabar jai nepriklauso (Buddy G, 1996). Autorius Reosti J., (2019) nustatė, kad spartus kredito unijų augimas Amerikoje veikė neigiamai komercinius bankus. Augant konkurencijos spaudimui, įtampa nuolat kildavo plačiai nuskambėjusiuose teisiniuose ginčuose. Amerikos bankininkų asociacija aštuntojo dešimtmečio viduryje pateikė ieškinį, siekdama neleisti kredito unijoms siūlyti palūkanas.

Kiekvienais metais yra išleidžiamos knygos ar straipsniai, kurie esamus teorijos modelius pritaiko ir naujus ekonomikos modelius pritaiko kredito unijų veiklai. Pasirinkti metodai yra lyginami ir vertinami, kuris modelis tiksliausiai išanalizuoja unijų veiklą. Literatūroje rasti modeliai parinkti komerciniams bankams. Autoriai Pille P. ir Paradi J. (2002) tirdami kredito unijas Kanadoje pastebėjo, jog vadovai paprastai laiko tradicinius metodus netinkamais, nes jie neatlaiko sąžiningumo ir teisingumo testų. Autoriai kredito unijos būseną analizuoja iš rezultatų, kurie yra gauti iš procesų kaip: našumo koeficientai, regresinės analizės rezultatai. Dėl skirtingos struktūros kredito unijos veiklai nėra nustatyto vertinimo modelio. Kredito unijos vertinamos iš socialinės ir finansinės perspektyvos. Norėdami patikrinti kredito unijų stabilumą, vertą nagrinėti kredito unijos veiklą iš finansinės pusės.

1.3. Kredito unijų veiklos analizė

Norėdami įvertinti kredito unijas, būtina atlikti analizes, kurios parodo veiklos rezultatus. Užsienio ir lietuvių autoriai nagrinėdami kredito unijų rizikos mažinimo veiksnius, tyrimo metu analizuoja Mertono sudarytą atstumo iki įsipareigojimų neįvykdymo (distance to default, DD) modelį. Šis modelis yra pagrįstas Mertono, 1973 obligacijų kainodaros modeliu, kuris pateikia racionalų kainodaros teoriją ir taikomas kredito rizikai įvertinti. Nobelio laureatas, Mertonas R.C. gali didžiulis įspūdingais laimėjimais ir modelių kūrimais. Ekonomistas išrado: penkių prisitaikymo prie kultūrinės įtampos būdai (atitiktis, naujovės, ritualai, reitizmas ir maištas), deformacijos modelis, Black-Scholes modelis ir Mertono modelis. Modelio autorius - ekonomistas, Nobelio premijos laureatas, Robertas C. Mertonas, kurio sukurta formulė, realistiškai įvertina įmonės struktūrą, kredito riziką.

1 formulė

Mertono modelio formulė.

$$1. E = VtN(d1) - Ke^{-r\Delta T}N(d2)$$

$$2. \quad d1 = \frac{\ln \frac{Vt}{K} + (r + \frac{\partial v^2}{2}) \Delta T}{\partial v \sqrt{\Delta T}}$$

$$3. \quad d2 = d1 - \partial v \sqrt{\Delta T}$$

E = Teorinė įmonės nuosavybės vertė.

Vt = Įmonės turto vertė t laikotarpiu.

K = Įmonės skolos.

t = dabartinis laikotarpis

T = Ateities laikotarpis.

r = Nerizikinga palūkanų norma.

N = Suminis standartinis normalusis skirstinys.

e = Eksponentinis terminas.

∂ = Akcijų grąžos standartinis nuokrypis.

Šaltinis: Strateginiai pokyčiai ir savivalda organizacijoje, 2006

Kanadoje atlikti Hessou H. ir Son Lai V. (2018) tyrimai analizavo ekonominės krizės poveikį kredito unijose. Tyrimo metu buvo naudojamas Bazelio III metodika. Problemos analizavimui buvo panaudotas empirinis modelis. Bazelio III metodika yra tarptautiniu mastu suderintas priemonių rinkinys, kurį sukūrė bankų Bazelio priežiūros komitetas, reaguodamas į 2007-2009 metų krizę. Bazelio III metodikos priemonėmis siekiama stiprinti bankų reguliavimus, priežiūrą ir rizikos valdymą, ši metodika panaudojo ir kredito unijoms. Autoriai Hessou H. ir Son Lai V. (2018) analizuodami kredito unijas Kanadoje, pabrėžia, jog kredito unijos turi atitikti naujus reikalavimus:

1. Finansinio sverto koeficientas (įskaitant nebalansinę veiklą).
2. Anticiklinis ir atsargų kapitalo rezervas
3. Trumpalaikio ir ilgalaikio likvidumo standartai.

Kredito unijų analizė reikalinga kiekvienais metais. Stebėjimas, analizė ir vertinimas leidžia tobulinti turimus metodus. Odhiambo S.P.O (2019) atliko kredito unijų stebėjimus ir pokyčius Nakuru mieste, Kenijoje. Tyrimas buvo atliktas naudojantis – kokybinę ir kiekybinę metodikomis. Šios metodikos buvo pasirinktos išnagrinėti problemą įvairiapusiškai, įstaigos, klientų ir žmonių atžvilgiu. Tyrimas atliktas anonimiškumo, konfidencialumo, mokslinio objektyvumo principais. Tyrimo metu, buvo iškelti 3 problemos.

1. Kaip narystės dydis turi įtakos taupomųjų ir kredito kooperatyvų finansiniams rezultatams?
2. Kokia priežiūros dažnumo įtaka taupomųjų ir kredito kooperatyvų finansiniams rezultatams?
3. Ar užimtumo valdymo praktika turi įtakos taupomųjų ir kredito kooperatyvų finansiniams rezultatams?

Tyrimė buvo analizuojamos 32 kredito unijos ir jų vadybininkai Kenijoje. Vadybininkai buvo parinkti dėl informacijos apie narių skaičių, priežiūros dažnumą, įdarbinimo valdymo praktiką ir finansinius rezultatus. Tyrimo metu buvo surinkti taupomųjų ir kredito kooperatyvų vadovų duomenys naudojant struktūrizuotas anketas. Anketos, kaip tyrimo duomenų rinkimo instrumentai, suteikia respondentams laiko pareikšti savo nuomonę ar nuomonę be šališkumo. Anonimiškas tyrimas autoriui leido tinkamai ir veiksmingai įvertinti surinktus duomenis. Aprašomojoje analizėje buvo naudojamos priemonės ir procentai, siekiant apibūdinti, kaip narių skaičius, priežiūros dažnumas ir užimtumo valdymo.

Dvimatė koreliacija tarp 32 imties kredito unijų narių skaičiaus ir finansinės veiklos rezultatų išmokėtų dividendų atžvilgiu buvo teigiama ir reikšminga. Skaičiavimui buvo panaudota veiksnių kintamųjų vidurkis, išmokėtų dividendų (%), paskolos nuokrypis nuo pritaikytos sumos (%) ir išlaidų nuokrypis nuo biudžeto (%). Tyrimo išvados parodė, kad narių skaičius taupomosiose ir kredito kooperatyvuose, turi įtakos finansiniams rezultatams. Nustatyta, kad koreliacija tarp narių skaičiaus ir finansinės veiklos rezultatų išmokėtų dividendų atžvilgiu yra teigiama ir statistiškai reikšminga ($r=0,564$; $p<0,001$). Ryšys tarp priežiūros dažnumo ir finansinės veiklos rezultatų buvo silpnas ir statistiškai nereikšmingas ($r=0,182$). Nebuvo pakankamai įrodymų, kad priežiūros dažnumas prisidėjo prie kredito unijų finansinės veiklos rezultatų. Nustatyta, kad užimtumo valdymo praktika turėjo įtakos finansiniams rezultatams išlaidų eilutėje. Išlaidos buvo 35,8 proc. mažesnės ($P<0,1$), nei numatyta biudžete. Tyrimas parodė, kad taupomųjų ir kredito kooperatyvų finansiniams rezultatams įtakos turi narių skaičius. Kredito unijose esančias problemas užsienio bei Lietuvos autoriai nagrinėjo keliais aspektais. Dakurah H.A. (2005) nagrinėjo Albertos kredito unijų priklausomybę nuo gyventojų ir pasitenkinimo rodiklius. Autorius išsikėlė kelis tikslus:

1. Nustatyti visuomenės informuotumą/pažinimą su kredito unijomis provincijoje;
2. Įvertinti albanų suvokiamą kredito unijų veiklą;
3. Nustatyti požiūrį į kredito unijas ir sąjungos.
4. Išstikite, kurie iš šių veiksnių turi įtakos žmonių sprendimui globoti kreditą

Savo tyrime Dakurah H.A. (2005) naudojo kelias tyrimo metodikas: kiekybinio (likerto analizę, faktorių analizę, koreliacija ir regresija) ir kokybinio (apklausa). Tyrimo metu buvo nustatyta, jog gyventojai pasitiki kredito unijomis savo finansiniams poreikiams tenkinti.

Lietuvos kredito unijų veiklos rizikingumo vertinimą atliko Kėdaitis V. ir Žilinskas E. (2013). Tyrimo metu nagrinėjamos bankroto prognozės kredito unijose. Analizuodami kooperatyvinius bankus CART (klasifikavimo) metodas, kuris susidaro iš trijų etapų: medžio kūrimo, medžio genėjimo ir optimalaus medžio pasirinkimo. Antras tyrimo etapas analizavo CHAID (rekursinio dalijimo) metodą. Tyrimo metu buvo panaudoti 2009-2010 m. kredito unijų duomenys. Tyrimu nustatyta, kad svarbiausi veiksniai, vertinant kredito unijų rizikingumą, yra grynasis pelnas ir kapitalo priemoka. Taip pat nustatyta, kad kredito unijų rizikingumą atspindi indėlių lygis. Indėlių palūkanų ir vidutinių rinkos palūkanų normų santykis. CART ir CHAID metodai yra svarbiausi klasifikuojant kredito unijas.

Kiti autoriai, Favalli R. T., Maia A. G., Da Silveira J. (2022), nagrinėjo Brazilijos kredito unijų valdymą ir finansinį efektyvumą. Tyrime autoriai panaudojo reprezentatyvumo ir dalyvavimo, lyderystės, valdymo ir priežiūros rodiklius. Ši metodika integruoja kelių korespondencijos ir klasterinės analizės naudojimą. Rezultatai rodo, kad geresnis valdymas iš esmės padidina kredito unijų efektyvumą, atsižvelgiant į aukštesnį kredito operacijų lygį vienai įstaigai.

Lietuvos autoriai, Račkauskas M. ir Levišauskaitė K. (2013), savo straipsnyje nagrinėjo galimus veikimo pokyčius kredito unijose pagal naujus Centrinio banko nuostatus. Autoriai tyrime naudojo kokybinį, lyginamąjį, finansinį ir loginį analizės metodus. Tyrimo duomenimis, kredito unijos, kurių indėlių ir palūkanų normų augimas yra mažiausias, yra mažiausiai linkusios investuoti į vyriausybės obligacijas arba plėsti paskolų portfelį trumpuoju laikotarpiu. Tačiau, ilguoju laikotarpiu šios kredito unijos susiduria su iššūkiu išlaikyti lėtesnį paskolų portfelio augimo tempą. Šie iššūkiai kyla ne tik dėl mažų indėlių palūkanų sąnaudų, bet ir dėl ribotų likvidumo rodiklių. Kredito unijos, kurios turi nedaug galimybių didinti savo turtą arba nereikalauja, kad nariai didintų savo įnašus, trumpuoju laikotarpiu gali būti tolerantiškesnės rizikai, tačiau ilguoju laikotarpiu jos gali susidurti su likvidumo problemomis ir nesugebėti greitai paversti turto grynaisiais pinigais, kad galėtų įvykdyti finansinius įsipareigojimus arba finansuoti naujus projektus. Tai gali turėti įtakos jų konkurencingumui rinkoje ir lemti nepakankamą ilgalaikę sėkmę. Duarte A. F., Rodrigues V. ir et al. (2016) kredito unijose esančią problemą analizuoja iš paslaugų kokybės, inovacijos ir narių perspektyvos. Tyrimo metu buvo naudojama apklausa ir dvimatė analizė. Paslaugų kokybės

vertinimas parodė kredito unijos pastangas patenkinti savo narių lūkesčius dėl fizinių įrengimų, savitarnos išteklių ir darbuotojų elgesio, kurių vidurkiai buvo didesni nei tikėtasi.

Kusumajati T. O. (2016) savo parašytame straipsnyje nagrinėjo, institucinius ir ekonominius veiksnius, kredito unijos tvarumą Indonezijoje. Autorius tyrimo metu panaudojo matavimo, apklausos modelius. Rezultatai rodo, kad modelis rodo suderinamumą tarp teorinio modelio ir empirinio modelio, todėl jį galima naudoti toliau analizuojant institucinius veiksnius. Kredito unija Indonezijoje yra tvari mikrofinansų įstaiga, jos pastatytos pagal bendruomenių poreikius tarnauti, palaikoma palankios institucinės aplinkos ir finansiškai nepriklausomos.

Sun L. ir Rabarison M.K. (2018) atliko jau įvykusius praeities tyrimus – 2007 – 2009 m. ekonominės krizės analizę ir padarinius Jungtinėse Amerikos Valstijose. Tyrimo metu naudojama ESCORE regresija. ESCORE regresijos metu tirtas efektyvumo balas duomenų vystymosi metu. Autorių hipotezė – antrinio būsto paskolų nuosmukis neigiamai paveikia kredito unijų veiklos rezultatus, rizikos rodikliai yra padidėję. Tyrimo rezultatai parodė, kad efektyvumo balas yra didžiausias po nuosmukio laikotarpio. Duomenų analizės metodas autoriams leido išanalizuoti paskutinio nuosmukio poveikį JAV po 2007 – 2009 m. ekonominės krizės. Sun L. ir Rabarison M.K. (2018) tyrimo metu nustatė, kad per tris laikotarpius (iki recesijos, recesijos ir po recesijos) veiklos efektyvumo rodikliai sumažėjo recesijos metu, o rodikliai yra didžiausi po recesijos. Autoriai JAV kredito unijų veiklos rezultatų pasikeitimo priežastį įvardija, jog komercinių bankų klientai bijodami netekti daugiau turto ėmė ieškoti saugesnio finansinio pagrindo ir tai tapo kooperatyviniai bankai. Tikėtina, jog ekonominio nuosmukio metu žmonių pasirinkimus lėmė psichologinės priežastys.

2022 m. periodu finansinė elgsena yra vienas iš svarbiausių rodiklių, norint nustatyti kredito unijų veiklą. Ekonomistė, Leonore Riitsalu (2020), finansinę elgseną priskiria asmenybės tipui, psichologinius veiksnius, kultūriniais skirtumams, ekonomikos ir istorijos situacijai. Žmonės vertindami ir rinkdamiesi materialistines vertybes mažina finansinės gerovės lygį. Visi nurodyti veiksniai lemia finansinę elgseną. Taylor (2000) finansinę elgseną apibrėžia, kaip psichologiją, kuri paskatina finansinių sprendimų įgyvendinimą. Keynes J.M. (1936) nurodo, finansinę elgseną lemia gautos pajamos. 2022m. sausio 1 d. Lietuvoje veikė 60 kredito unijų iš jų 44 kredito unijos yra Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) narės. Seniausia ir pirmoji Lietuvoje po nepriklausomybės atkūrimo įsikūrusi kredito unija – „Vievio taupa“, kuri rekvizituose yra užregistruota 1995 m., lapkričio 27 dieną. Pirmosios kredito unijos įsteigimo dėka, skaičius unijų pradėjo augti ir plėstis. Ne tik miestai turėjo kredito unijas, bet ir rajonai, miesteliai. Jauniausia kredito unija yra „Neris“ savo veiklą užregistravo 2018 metų vasario 21 dieną, veiklą vykdo Vilniaus miesto/rajonų savivaldybės

teritorijoje. 2018 metais, balandžio mėnesį kredito unija „Neris“ tapo Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) nare. Šios narystės tikslas: konservatyviomis priemonėmis siekti kapitalo ir narių augimo. „Neris“ kredito unijos vizija – kartu su kitomis Vilniaus/Trakų didėjančiuose rajonuose unijomis išitvirtinti ir padėti savo unijos nariams. Didžiausia kredito unija Lietuvoje – „Rato“. Rato kredito unija didžiuojasi, jog ir pandeminiu laikotarpiu dirbo pelningai. 2020 m. pabaigoje savo finansų portfelį padidino 20%, tai sudaro apie 49,9 mln. eurų. Ši kredito unija įsikūrusi Vilniaus mieste, ir yra šeštą iš seniausių esamų kredito unijų, kuri savo veiklą rekvizituose pateikė 1996m. gegužės 30d. Žemiau pateiktą kredito unijų skaičius ir jo susikūrimo metai.

3 paveikslas.

Veikiančios kredito unijos ir jų įsikūrimo metai.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis rekvizitų duomenimis, 2022.

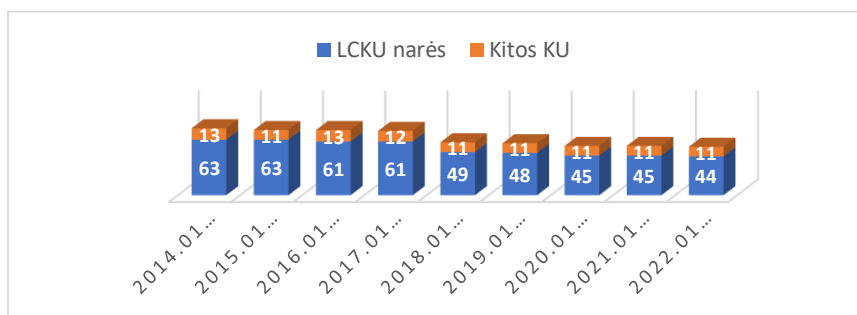
2. paveikslo rodikliai rodo, jog kredito unijų pakilimo metai yra 2002. Šiais metais susikūrė 9 kredito unijos: Raseinių, Lietuvos centrinė, Utenos, Palangos, Ignalinos, Grinkiškio, Kauno regiono, Kretingos ir Pagėgių. Mažiausi rodikliai yra: 1995, 2006, 2007, 2008, 2009, 2017, 2018 metai. Šiais laikotarpiais įsikūrė tik po vieną kredito unija. Veiksniai kurie lėmė kredito unijų įsikūrimo mažėjimą: ekonominė krizė, esamų kredito unijų galingumas. 2007-2008 m. finansų krizės metu Lietuva pateko tarp labiausiai nukentėjusių šalių, autorės Slavickienė A. ir Binkienė D. (2010) apibūdina, jog 2009m. Lietuva patyrė didžiausią nuosmukį per visą nepriklausomybės laikotarpį.

Finansinės krizės laikotarpiu, kredito unijų skaičiaus sumažėjimas lėmė sugriežtintos skolininkų rizikos vertinimas, smuko kredito paskola, sumažėjo pelningumas investavimui, paskolų augimo tempai smuko. Autorės tai pat pabrėžia, jog 2009 m. kredito unijos patyrė 5,3 mln. litų nuostolių, pelningai dirbo 33 kredito unijos, nuostolingai 34. Vienintelės lietuviško kapitalo įstaigos

Lietuvoje nuostolius patyrė daug mažesnius nei bankų sektorius. Šio tarpsnio laikotarpis privertė KU redaguoti narystės įstojimo įstatymą, naujo įstatymo dėka, padidintas skolininkų ratas ir padidinta narių atsakomybė rizikos atveju. Autorės Slavickienė A. ir Binkienė D. (2010) pastebi, jog 2005m., kredito unijų skaičius stipriai nukrito, bet esamos kredito unijos sėkmingai plėtė tinklą ir narių skaičiaus augimą. Plėtimas sėkmingai pavyko dėl mažų miestelių kredito unijų filialo atsidarymo, nes bankai buvo įsikūrę tik miestuose, kurie yra prieinami ne visiems gyventojams. 2009 metai kredito unijos sugebėjo pasiūlyti geresnes taupymo sąlygas nei komerciniai bankai. Savo struktūra, vienintelės lietuviško kapitalo įstaigos geriau atsilaikė finansinių krizių metais, todėl paskolų davimas veikė, atvirkščiai nei komerciniuose bankuose, kur kreditavimo paslaugos buvo smarkiai pristabdytos.

4 paveikslas.

Centrinei kredito unijai priklausančių skaičiaus dinamika.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos banko duomenimis.

Pagal Lietuvos banko ataskaitą, 2021, visos kredito unijos priklauso dviem sąjungoms: Lietuvos centrinei kredito unijai (LCKU) ir "Kreda" arba kitaip Jungtinei centrinei kredito unijai (JCKU), likusios unijos kaip: Rato, „Taupa“, „Saulėgraža“ ir LTL kredito unijos priskiriamos prie persitvarkančių. 3 paveiksle matoma, kad kredito unijų skaičius krenta kiekvienais metais, šio veiksnio priežastys: nuostolinga veikla, konkurencingų unijų buvimas, toje pačioje regione, Lietuvos kredito nustatytų įstatymų pažeidimų, neturi atsargų padengti nuostolius, reguliavimo stoka, kai kurios įmonės yra įsikūrusios mažuose miestuose, kur komercinė bankininkystė yra populiareesnė nei kredito unija, dėl klientų trūkumo, kai kurios unijos neišsilaiko, piktybinės veiklos atvejai.

Apibendrintai galima daryti išvadą, kad kredito unijų rizikos mažinimų rodiklius kiekvienais metais būtina tobulinti. Atsiradusios netikėtos situacijos, kaip pandemija, skatina imtis naujų rizikos mažinimų veiksnių. Pasaulyje kredito unijų skaičius kiekvienais metais didėja. 2022 metais pasaulyje

veiklą vykdo daugiau nei 85 tūkst. kredito unijų, o narių skaičius viršiją 247 mln. Lietuvoje šiuo metu veikia 55 kredito unijos ir sėkmingai didina narių skaičių. Kredito unijos kitaip kooperatyviniai bankai susiduria su panašiais sunkumais kaip ir komerciniai bankai, krizės, pandemija, nenumatyti geografiniai ir politiniai pokyčiai. Lietuvos kredito unijos sėkmingai prisitaiko net prie ekstremalių situacijų. Nagrinėjamuose literatūros šaltiniuose galima išvelgti, jog iki 2020 m. kredito unijų skaičius mažėjo, bet per pastaruosius dvejus metus kredito unijos atsigavo ir pradėjo plėstis. Didindami narių skaičių jie sėkmingai patobulino unijos privalumus, neatsilikdami nuo komercinių bankų suteiktų paslaugų, pensijų kaupimas, investavimas, debeto kortelių išdavimas. Literatūros analizė padeda labiau įtvirtinti žinias apie kooperatyvinių bankų struktūrą, tikslus, keliamus reikalavimus ir reglamentus.

Autoriai, Domingo A. D., Thiagarajan S., Hesborn M. ir kt., moksliniuose straipsniuose aprašo apie kredito unijos rizikos mažinimo veiksmus. Hesborn M. (2016) nustatė, jog kreditų rizikos yra padidėjusios dėl negriežtų ir nustatytų reikalavimų nesilaikymų. Autorių atlikto tyrimo metu buvo nustatyta, jog kreditų rizikos padidėjimą lėmė ne kvalifikuotų darbuotojų priėmimas, kreditų išdavimui nebuvo tinkamai vertinami klientų pajamos, užstatai, kredito istorijos. Autoriai apklausos metu pastebėjo, jog apklaustųjų nuomone, kredito rizikos stebėjimas yra svarbus rodiklis rizikai mažinti, bet specialistų nuomone, svarbus rodiklis technologijų pažangumas ir darbuotojų bei vadovybės sąžiningumas. Autoriai Fan L., Yijun Z. (2014) tyrimo metu nustatė, jog kreditų rizika teigiamai reaguoja į valdymą ir pelningumą. Autoriai rekomenduoja kontroliuoti kredito rizikos valdymą. Tyrimo metu buvo nustatyta, jog finansiniai rodikliai linkusios didėti kai kelios finansinės institucijos susijungia tarpusavyje. Tokiu būdu mažinamos kredito rizikos ir didėja finansinis pajamingumas.

2. LIETUVOS KREDITO UNIJŲ VEIKLOS TYRIMO METODOLOGIJA

Pirmoje dalyje buvo analizuojami kredito unijų kilmė, teoriniai aspektai, tačiau norint įvertinti kooperatyvinių bankų perspektyvas ateityje, privaloma išanalizuoti veiklą plačiau. Tyrimas yra aktualus šių dienų Lietuvos kredito unijos veiklos rizikai mažinti. Atlikdama mokslinės literatūros analizę buvo pastebėta pagrindinė problema – kredito unijų veiklą uždarymas kiekvienais metais. Dauguma užsienio ir lietuvių autorių tiria kredito unijų rizikos rodiklius regresijos būdu, analizuodami finansines ataskaitas. Tik nedidelė dalis tyrimu metu naudoją apklausos metodą, tirdami žmonių poreikių pasirinkimus ir psichologines analizes. Šio **tyrimo tikslas** – įvertinti kredito unijos veiklos rizikas Lietuvoje, panaudojus finansines ataskaitas, kurios yra suteiktos Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) duomenų bazėje, kurios yra prieinamos kiekvienam žmogui. Kad tyrimas būtų aiškus ir pagrįstas, darbo skyriuje pateikiami jo uždaviniai, hipotezės ir detalios aprašomi tyrimo metodai. Taip pat pateikiamos visos pagrindinės tyrimo metu naudotos formulės, paaiškinamas jų pobūdis, paaiškinami tyrimo kintamieji ir jų pasirinkimo priežastys.

Tyrimo objektas Lietuvos kredito unijos.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti Lietuvoje veikiančių kredito unijų finansinių ataskaitų rodiklius.
2. Įvertinti Lietuvos kredito unijų metinę skolinimosi normą.

Norėdama atlikti tyrimą tikslingai, tyrimas bus sudarytas iš kelių etapų. Pirmas etapas: pasirinkti tyrimo metodą ir išsikelti tyrimo hipotezes. Antras etapas: kokybinio tyrimo analizė. Trečiasis etapas: kokybinio tyrimo rezultatų pateikimas. Antras etapas yra skirtas Lietuvoje veikiančioms kredito unijoms.

Tyrimo metodai

Antrame tyrimo etape atliekamas skirtingų kooperatyvinių bankų palyginamoji analizė. Tyrimo pagrindas Jasevičienės F., Mačiulio D., (2014), Mackevičiaus J., Giriūno L. ir Valkausko R., (2014) atliktas kredito unijų analizė. Autorių atliktoje analizėje buvo pateikiami reikalingi rinkimo metodai, apskaičiavimai ir rizikos mažinimo nustatymo metodika. Tyrimo metu panaudoti keli rodikliai: nuosavas kapitalas, turtas ir finansinio svėro koeficientas. Norėdama atlikti tyrimą naujausiai rodikliais buvo parinktas 2018 – 2022 m. periodas. Tyrimo metu vertindama kelias kredito unijas buvo panaudotas Mackevičius ir kt., (2010) duomenų standartizavimo metodas.

Tyrimo organizavimas. Tyrimo metu paimtos 2022 m. metinės finansų ataskaitos. Buvo pasirinktos penkios kredito unijos: „EBITUM“, "Achemos", ir Kauno kredito unija, „ARKU“, “Taupa“. Kredito unijos veiklos rizikos mažinimui nustatyti paimtos penkios kredito unijos, kurios veikė per ekonominę krizę. Kredito unijos veikimo laikotarpis 25 – 18 m. Susipažinus su literatūros analizės metu nagrinėtais darbais, kuriuose analizuojamos ir vertinamos kredito unijų veiklos rizikos mažinimo veiksniai (Jasevičienės F., Mačiulio D., 2014, Sun L., Rabarison M.K., 2018, Igarytė J., Ramanauskas J. 2011).

5 paveiksle pateikiami etapai, kurie padėtų įgyvendinti išsikeltus uždavinius ir struktūrizuotą darbo eigą.

5 paveikslas.

Tyrimo etapai

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis atlikta mokslinės literatūros analizę, 2023.

Kredito unijos yra išskirstytos į penkias kreditavimo rizikos grupes, kurios padeda klasifikuoti paskolas pagal jų rizikingumą. Šios grupės apibūdina rizikos lygį, kurį kredito unijos priskiria kiekvienai paskolai, atsižvelgdamos į galimą nuostolį, kurį jos gali patirti, grąžindamos paskolas savo nariams.

3 lentelė

Paskolų rizikos grupės

Rizikos grupė	Savybės
Standartinė (I)	Nenustatyta nuostolio įvykių ir dėl paskolos grąžinimo nekyla abejonių
Galimos rizikos (II)	Paskolos, dėl kurių pagal nustatytus nuostolio įvykius grąžinimo iškilo abejonių, ir grąžinant užtikrinimo priemonėmis neapdraustos paskolos dalį bus turima tam tikrų (riboto dydžio) nuostolių
Padidintos rizikos (III)	Paskolos, dėl kurių pagal nustatytus nuostolio įvykius grąžinimo iškilo abejonių, ir grąžinant užtikrinimo priemonėmis neapdraustos paskolos dalį bus turima tam tikrų (vidutinio dydžio) nuostolių.
Didelės rizikos (IV)	Paskolos, dėl kurių pagal nustatytus nuostolio įvykius grąžinimo iškilo abejonių, ir grąžinant užtikrinimo priemonėmis neapdraustos paskolos dalį bus turima tam tikrų (reikšmingų) nuostolių.
Labai didelės rizikos (V)	Paskolos, kurias grąžinti pagal nustatytus nuostolio įvykius galima tik iš turimų užtikrinimo priemonių.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis kredito unijų paskolų vertinimo taisyklės, 2015.

Lietuvos kredito unijų veiklos rezultatų vertinimo lentelėje pateikiami pagrindiniai rodikliai, pagal kuriuos vertinama kredito unijų veikla. Šie rodikliai atspindi kredito unijos finansinę būklę, jos veiklos pobūdį ir svarbą teikiamoms paslaugoms ir yra suskirstyti į įvairias kategorijas, kurios yra pateiktos 4 lentelėje.

Šie duomenys yra labai svarbūs vertinant kredito unijos veiklos rezultatus ir finansinę padėtį per tam tikrą laikotarpį. Jie padeda įvertinti organizacijos veiklos rezultatus, rizikos lygį, pajamų ir išlaidų srautus bei galimą poveikį nariams. Jie taip pat svarbūs analizuojant kredito unijos veiklą ir priimant valdymo sprendimus. Autoriai Kėdaitis V. ir Žilinskas E. (2014), pateikė lentelę, kurioje nurodyti kredito unijų rizikos klasifikavimo rodikliai, kurie padeda analizuoti kredito unijų veiklą ir rizikos valdymą. Kredito unijų rizikos klasifikavimas: kredito unijos („Achema“, „EBITUM“, Kauno kredito unija, „ARKU“ ir „Taupa“) gali būti klasifikuojamos pagal jų rizikos lygį. Įvertinus jų rizikos grupes, galima numatyti, kiek konkreči kredito unija gali patirti nuostolių dėl paskolų grąžinimo tam tikro nuostolio įvykio atveju. Tai svarbu rizikos valdymo požiūriu.

Finansiniai rodikliai: nuosavo kapitalo grąža, grynojo pelno ir akcininkų grąžos santykis, atsargos kapitalas arba privalomieji rezervai kaip turto procentinė dalis, pajamų iš finansinių ir likvidžių finansinių investicijų santykis su vidutiniu finansinių ir likvidžių finansinių investicijų santykiu ir turto augimas, yra svarbūs finansinio vertinimo rodikliai. Šie rodikliai padeda suprasti kredito unijos finansinę būklę, pelno struktūrą ir investavimo politiką. Nurodyti finansiniai rodikliai ir rizikos klasifikavimas yra pagrindas kredito unijos efektyvumui, stabilumui ir rizikos valdymo priemonėms vertinti, siekiant įgyvendinti efektyvios ir tvarios veiklos strategijas.

4 lentelė

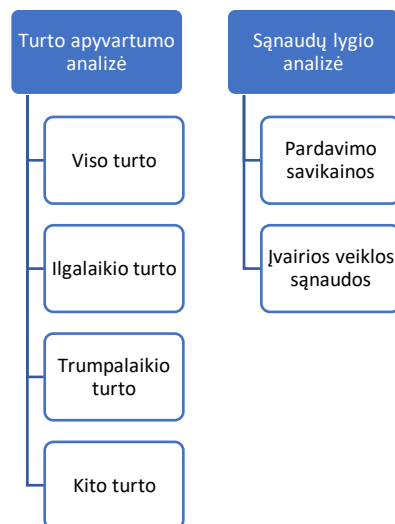
Lietuvos kredito unijų veiklos vertinimas

	Rodiklio pavadinimas	Suma 2022	Suma 2021	Suma 2020	Suma 2019	Suma 2018
1.	Turtas (aktyvai)					
2.	Lėšos bankuose					
3.	Lėšos LCKU					
3.1.	Terminuotieji indėliai					
4.	Vyriausybės vertybiniai popieriai					
5.	Suteiktos paskolos					
6.	Specialieji atidėjiniai paskoloms					
7.	Specialiųjų atidėjinių paskolų santykis (%)					
9.	Indėliai					
9.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių					
10.	Pajinis kapitalas					
11	Einamųjų metu pelnas (nuostolis)					

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

6 paveikslas.

Veiklos efektyvumo analizė

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis pagal Mackevičių J., Giriūną L. ir Valkauską R., 2014.

Hipotezės

Atlikus mokslinės literatūros ir kredito unijų susijusių užsienio autorių analizę - šiame tyrime, vadovaujantis pasirinktais tyrimo metodais, bus siekiama įvertinti kredito unijose esamas rizikas bei atlikti išsamią rizikos mažinimų perspektyvas Lietuvos finansų rinkoje. Gauti tyrimo rezultatai bus galima patvirtinti arba atmesti šias hipotezes:

H0: Kredito unijos, kurios pasižymi didesniu trumpalaikio turto apyvartumu, taip pat rodo didesnę apyvartinio kapitalo apyvartumą.

H1: Kredito unijų veiklos efektyvumas yra tiesiogiai susijęs su jų gebėjimu tinkamai valdyti trumpalaikį turtą, apyvartinį kapitalą ir skolas.

H2: Kredito unijos, kurios demonstruoja didesnę kapitalo pakankumą, taip pat pasižymi didesniu finansiniu stabilumu ir mažesne rizika.

H3: Vidutinis kredito unijų kapitalo pakankumas skiriasi tarp skirtingų regionų arba dydžių kredito unijose.

H4: Apyvartinio kapitalo apyvartumas turi tiesioginį poveikį kredito unijos pelningumui.

Duomenų analizės metodai. Duomenų tvarkymui pasirinktas *Microsoft Excel* programa. Tyrimo naudojami duomenys parinkti iš Centrinio banko duomenų bazės.

3. LIETUVOS KREDITO UNIJŲ VEIKLOS TYRIMO REZULTATAI

Kredito unija – tai finansinė organizacija, teikianti panašias į banko paslaugas, bet ne pelno siekianti bendruomeninė organizacija, kurios misija – padėti savo nariams pasiekti finansinę nepriklausomybę ir pagerinti ekonominę padėtį. Tačiau, kaip ir bet kuri kita finansinė organizacija, kredito unija turi savo riziką, kuri turi įtakos ne tik jos pačios, bet ir pasaulio ekonomikai. Viena svarbiausių rizikų kredito unijai yra kredito rizika. Kredito unijos teikia paskolas savo nariams, o tai reiškia, kad jos gali prarasti pinigus, jei jų nariai įsipareigoja nevykdyti įsipareigojimų. Jei kredito unija patiria didelių skolų nuostolių, tai gali turėti įtakos jos finansiniam stabilumui ir galimybėms teikti paslaugas savo nariams. Tai gali neigiamai paveikti visą kredito unijų pramonę ir pasaulio ekonomiką.

Kitas svarbus kredito unijų rizikos aspektas – sandorių rizika. Kredito unijos teikia įvairias paslaugas, įskaitant indėlius ir investicijas, ir gali patirti nuostolių dėl netikėtų rinkos pokyčių, techninių problemų ar netinkamo valdymo. Jei dėl šių priežasčių kredito unija patirs didelių nuostolių, tai gali neigiamai paveikti jos finansinį stabilumą ir galimybes teikti paslaugas savo nariams. Be to, kredito unijos gali susidurti su reguliavimo rizika. Kredito unijos veikia pagal vietos įstatymus ir yra kontroliuojamos reguliavimo institucijų. Jei jų veikla pažeidžia įstatymus arba yra įtariama nesąžiningu reguliuotojų elgesiu, tai gali neigiamai paveikti jų reputaciją ir finansinį stabilumą. Kredito unijų sektorius yra ribotas savo dydžiu ir apimtimi, tačiau jų veikla svarbi daugeliui SVV įmonių, ūkininkų, bendruomenių ir kitų socialinių grupių, kurios neturi galimybės naudotis tradicinėmis finansinėmis paslaugomis. Todėl kredito unijų rizika gali neigiamai paveikti šiuos sektorius ir tiesiogiai paveikti jų ekonominę veiklą.

Kredito unijų rizikos gali turėti sisteminį poveikį finansų sistemai ir netgi pasaulio ekonomikai, jei jos turės didelius nuostolius arba patiria finansinį nuosmukį. Pavyzdžiui, 2008 m. finansų krizė metė šešėlį ant visų finansinių institucijų, įskaitant ir kredito unijas. Šios krizės metu kredito unijos patyrė didelius nuostolius dėl aukštos rizikos paskolų ir nuosmukio nekilnojamojo turto rinkos, o tai turėjo neigiamą poveikį jų finansinei padėčiai ir gebėjimui teikti paslaugas savo nariams. Kita rizika, susijusi su kredito unijomis, yra kibernetinio saugumo rizika. Kredito unijos turi daug asmeninės informacijos apie savo narius, todėl jos yra patrauklios kibernetinių atakų taikiniais. Jei kredito unija patiria kibernetinę ataką ir nesugeba apsaugoti savo sistemų bei duomenų, gali kilti rimtų pasekmių jos nariams, reputacijai ir finansiniam stabilumui. Svarbu, kad kredito unijos laikytųsi

griežto finansinio reguliavimo ir patikimo rizikos valdymo, kad išvengtų neigiamo poveikio savo nariams, finansų sistemai ir pasaulio ekonomikai.

3.1. Lietuvos finansų makroekonominė apžvalga

Pastaraisiais metais Lietuvos ekonomika išlaikė stabilumą ir parodė tam tikras perspektyvas dėl ilgalaikio augimo. Bendras vidaus produktas (BVP) ir ekonominė veikla šalyje pasižymi stabilumu, o tai atnešė privalumų investuotojams ir padėjo kurti palankias sąlygas ekonomikai. Tačiau, reikia pabrėžti tam tikras sritis, kuriose pastebima darbo jėgos trūkumas, ypač specializuotose srityse. Didėjantis poreikis tam tikrose profesijose gali būti iššūkiu ir skatinti tolesnį darbo rinkos pokyčius. Infliacija šalyje išlieka stabilizuota, ir tai yra svarbu ekonominiam stabilumui. Verslo aplinka Lietuvoje yra palanki dėl politinio stabilumo ir pastangų skatinti verslą bei pritraukti investicijas iš užsienio.

Svarbus aspektas yra technologijų sektoriaus plėtra ir naujų startuolių kūrimas. Šie veiksniai atveria naujas galimybes ekonomikos augimui ir inovacijoms. Be to, fiskalinė politika, valstybės biudžetas ir mokesčių politika yra svarbūs veiksniai skatinantys ekonominį augimą ir investicijas.

Efektyvus finansų sektorius ir gerai valdoma struktūra yra svarbūs ekonominiam stabilumui ir plėtrai. Užsienio prekyba taip pat yra vienas iš svarbiausių BVP augimo variklių. Taip pat svarbu paminėti Lietuvos dalyvavimą tarptautinėje arenoje ir bendradarbiavimą su kitomis šalimis. Tokios iniciatyvos turi didelę reikšmę ekonominei plėtrai ir Lietuvos padėčiai pasaulinėje ekonomikoje. Visi šie veiksniai, kai įtraukiama tarptautinė situacija ir vidaus politikos pokyčiai, labai įtakoja Lietuvos ekonominę ir finansinę būklę. Nepaisant stabilumo, svarbu nuolat stebėti šiuos rodiklius, nes bet kokie pasikeitimai gali turėti įtakos šalies ekonomikai.

Lietuva tęsia pastangas kurti stabilų ir perspektyvų ekonominį kelią, kuris skatina investicijas, augimą ir verslo aplinkos plėtrą, siekdama ilgalaikio ir tvaraus ekonomikos augimo.

5 lentelė

Lietuvos ekonomikos ir finansų rodikliai 2018 – 2022 m.

	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
Realaus BVP metinis pokytis, proc.	4,0	4,7	0,0	6,3	2,4
Metinis VKI pokytis, proc.	1,9	2,7	0,2	10,6	21,7
Nedarbo lygis, proc.	6,2	6,3	8,5	7,1	5,9
Einamosios sąskaitos balansas, proc. BVP	0,3	3,5	7,3	1,1	-5,5
Valstybės skola, proc. BVP	33,7	35,8	46,2	43,4	38,1
Prekių eksporto metinis pokytis, proc.	7,3	4,7	-3,4	20,5	28,1
Prekių importo metinis pokytis, proc.	8,6	2,8	-9,3	29,5	39,0
Bankų klientams suteiktų paskolų metinis pokytis, proc.	6,7	2,8	-4,4	14,9	15,5
Indėlių ir akredityvų metinis pokytis, proc.	11,2	12,1	27,6	10,2	32,2

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamento, Lietuvos banko, SEB banko finansiniais duomenimis, 2023.

2018 metų ekonomikos trumpa apžvalga. Dauguma pasaulio ekonomikos rodė teigiamą augimą. Jungtinės Valstijos pasižymėjo stipriu BVP augimu, o ES šalys taip pat rodydavo vidutinį, tačiau stabilų augimą. Tačiau įvairiose pasaulio dalyse vyko tam tikri neramumai dėl prekybos konfliktų ir geopolitinių įtampos momentų. 2018 m. prasidėjo su teigiamu ekonomikos augimu, stabilumu ir teigiamais BVP, eksporto ir importo pokyčiais. Nedarbo lygis buvo santykinai žemas.

2019 metų ekonomikos trumpa apžvalga. Daugelyje šalių ekonomikos augimas lėtėjo. JAV ir Kinijos prekybos konfliktas sukėlė neapibrėžtumą ir turėjo įtakos pasaulio prekybai bei investicijoms. Tačiau daugumos šalių vidaus vartojimas ir investicijos toliau skatino ekonomikos augimą. 2019 m. ekonominis augimas tęsėsi, lyginant su praėjusiais metais tempas liko lėtas. Einamosios sąskaitos balansas pagerėjo, bet valstybės skola didėjo, rodydama šiek tiek didesnę ekonominio spaudimo požymį.

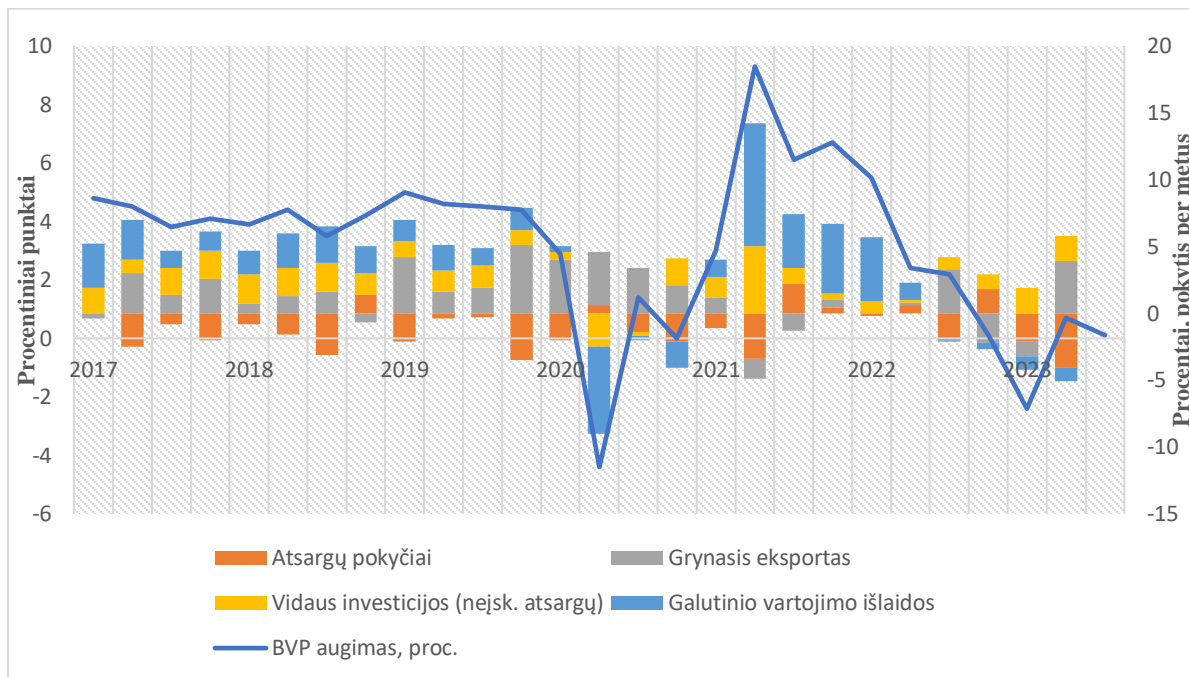
2020 metų ekonomikos trumpa apžvalga. Pandemija smarkiai pakeitė ekonominę situaciją. Daugelis šalių patyrė ženklų BVP sumažėjimą, nes COVID-19 sukėlė visuotinę sveikatos krizę. Prekybos apribojimai ir įmonių sustabdymas turėjo didelį neigiamą poveikį tiek ekonomikai, tiek užimtumui. 2020 m. buvo išskirtiniai dėl pandemijos. Ekonomikos augimas sustojo, o nedarbo lygis išaugo. Valstybės skola sparčiai padidėjo dėl ekonomikos sustabdymo ir didelių valstybinių išlaidų pandemijos laikotarpiu.

2021 metų ekonomikos trumpa apžvalga. Kai kurios šalys pradėjo atsigauti nuo pandemijos poveikio. Su vakcinacijos proceso pradžia ir ekonominės veiklos atnaujinimu daugumos šalių ekonomika pradėjo augti. Tačiau pandemijos poveikis dar pasijuto kai kuriuose sektoriuose, o tiekimo grandinės problemos ir kitos su pandemija susijusios problemos lėmė tam tikrą neapibrėžtumą. 2021 m. buvo pastebėtas spartesnis ekonominis atsigavimas su aukštesniu BVP augimu ir žemesniu nedarbo lygiu. Valstybės skola pradėjo mažėti, o prekių eksportas ir importas išaugo. 2021 ir 2022 metais buvo stebimas atsigavimas, nors augimo tempai buvo skirtingi. Valstybės skolos mažėjimas 2021 ir 2022 metais yra teigiamas ženklas, bet ji vis dar lieka aukšta, rodanti tęstinį ekonominį spaudimą.

2022 metų ekonomikos trumpa apžvalga. Atsigavimas po pandemijos tęsėsi. Šiame etape daugelis šalių patyrė ekonominį augimą, tačiau buvo sudomintųjų dalių, kurios tebepatiria iššūkius. Tie patys veiksniai, kurie lėmė ekonominį atsigavimą, toliau paveikė ekonomikos veiklą – investicijos, prekyba ir vartojimas. 2022 m. ekonomika augo mažesniu tempu, tačiau pasiekė aukštus VKI rodiklius. Nedarbo lygis mažėjo, o prekių eksporto ir importo augimas buvo reikšmingas. Valstybės skola mažėjo, nors liko aukšta.

7 paveikslas.

BVP kaitos veiksniai (išlaidų metodu) 2017-2023 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Lietuvos banko skaičiavimais.

Nuo 2017 iki 2023 metų, Lietuvos ekonomikos augimas buvo stipriai paveiktas įvairių sričių pokyčių, kurie turėjo didelį poveikį bendrajam vidaus produktui (BVP). Šie svarbūs veiksniai, tokie kaip atsargų pokyčiai, grynojo eksporto svyravimai, vidaus investicijų kaita (neįskaitant atsargų) ir galutinio vartojimo išlaidų dinamika, suformavo ekonominę situaciją ir dėjo įvairių spaudimų šalies ekonomikai.

Atsargų pokyčiai - atspindintys prekių ir paslaugų atsargų svyravimus - parodė nestabilumą versle. Tai buvo aiškiai matoma 2017 metų antrajame ir trečiajame ketvirtyje, kai atsargos staiga sumažėjo (-2,5 ir -0,8 atitinkamai), signalizuodamos verslo sektoriaus svyravimus.

Kita svarbi įtaka buvo grynojo eksporto pokyčiai, rodantys prekių ir paslaugų pardavimus užsienyje. Tai labai įtakoję ekonominį kontekstą. Pavyzdžiui, 2022 metų trečiajame ketvirtyje grynojo eksporto pokytis buvo teigiamas (3,3), tačiau 2023 metų pirmame ketvirtyje jis buvo neigiamas (-1,1), rodydamas rinkos atsargumo požymius.

Vidaus investicijos (neįskaitant atsargų) taip pat labai veikė ekonominę raidą. 2022 metų ketvirtame ketvirtyje šis rodiklis buvo labai neigiamas (-2,2), o 2023 metų pirmame ketvirtyje pasikeitė į teigiamą (1,9), rodydamas investicijų augimą.

Galutinio vartojimo išlaidos, apimantys visus galutinio vartojimo aspektus, taip pat rodė rinkos pokyčius. Pavyzdžiui, 2021 metų antroje pusėje šis rodiklis staigiai išaugo (9,2), o 2023 metų pirmame ketvirtyje jis buvo neigiamas (-1), parodant mažėjančius vartojimo rodiklius.

Šie dinamiški veiksniai per pastaruosius metus rodo, kaip įvairūs sektoriai ir ekonominės srities pokyčiai paveikė Lietuvos ekonomiką. Stabilus ar teigiamas šių veiksnių pokytis dažnai yra susijęs su ekonomikos augimu, tuo tarpu neigiami pokyčiai gali rodyti potencialų ekonominį nestabilumą arba nuosmukį. Svarbu atidžiai stebėti šių veiksnių tendencijas, kad būtų galima prognozuoti ateities ekonomikos kryptį ir numatyti jų įtaką BVP augimui.

3.2. Kredito unijų veiklos analizė 2018 – 2022 metais

Kredito unijos sudaro tik nedidelę Lietuvos bankų sektoriaus dalį (apie 2,5 proc.), tačiau išsiskiria unikalia funkcija ir svarba finansų pasaulyje. Jos yra skirtos veikti kaip vietinio finansavimo šaltinis ir yra neabejotinai svarbios bendruomenės lygmens bei mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) plėtrai. Viena iš svarbiausių kredito unijų veiklos sričių yra žemės ūkio sektorius. Kredito unijos suteikia finansavimo galimybes ūkininkams ir skatina investicijas į žemės ūkio technologijas, ūkių plėtrą ir valdymą. Jos taip pat daugiausia dėmesio skiria MVĮ finansavimui, dažnai siūlydamos paskolas su palūkanomis ir kitas lanksčias paslaugas, skirtas MVĮ veiklai ir augimui remti. Kredito unijos yra žinomos dėl to, kad daug dėmesio skiria finansiniam švietimui, ypač jaunimui. Skatindamos finansinį raštingumą ir mokydamos atsakingo finansų valdymo praktikos, kredito unijos padeda jaunimui geriau suprasti savo asmenines finansines gaires ir skatina taupyti. Kredito unijos taip pat paprastai orientuojasi į bendruomenę ir remia vietos ekonomiką bei verslą. Palyginti su dideliais bankais, kredito unijos savo nariams gali skirti daugiau asmeninio dėmesio, kartu veikdamos kaip alternatyva tradicinėms finansų įstaigoms. Kredito unijos yra svarbi finansų sistemos dalis, nes jos ne tik teikia finansines paslaugas, bet ir skatina ekonominę plėtrą, prisideda prie darbo vietų kūrimo ir gerina bendruomenės gerovę. Todėl kredito unijos atlieka svarbų vaidmenį Lietuvos ekonominiame ir socialiniame gyvenime.

6 lentelė

Kredito unijų veiklos rodikliai

Rodiklio pavadinimas	2022	2021	2020	2019	2018
Turtas(mln.)	1270,3	1119,7	965,0	791,3	741,4
Nariai (tūkst.)	166,6	167,7	163,3	161,2	160,4
Pajinis kapitalas (mln.)	71,9	63,3	56,5	49,4	49,6
Pelnas(mln.)	10	9,5	6,3	3,6	2,8
Specialieji atidėjiniai paskoloms(mln.)	4,3	4,8	7,3	9,4	12,9
Indėliai(mln.)	1050,2	959,6	843,8	694,7	643,7
Suteiktos paskolos(mln.)	930,3	797,8	665,0	570,5	481,2

Saltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

2018 metais veikė 55 kredito unijos, kurių narių skaičius siekė 160,4 tūkst. 2018 metais įsigaliojo naujos teisinės normos, kurios reguliavo kredito unijų veiklą. Buvo įgyvendinti ir pritaikyti teisės aktai, kurie padėjo sustiprinti finansų sektoriaus stabilumą ir saugumą. 2018 metais Lietuvos kredito unijų (LCKU) grupė viršijo Lietuvos banko nustatytus kapitalo ir likvidžiojo turto reikalavimus. Grupei priklausė 48 iš 65 Lietuvoje veikiančių kredito unijų, kurios sudarė 57% viso kredito unijų sektoriaus turto. Grupei pasisekė didinant kapitalo pakankumą, kuris 2018 metų pabaigoje siekė 15,64%, viršydama minimalią normą, nustatytą 11%. Likvidžiojo turto padengimas taip pat buvo aukštas - pasiekė 646,44%, viršydamas nustatytus 100% reikalavimus. Grynujų pajamų iš palūkanų, paslaugų ir komisinių mokesčių perteklius siekė virš 12 mln. Eur., o grynasis pelnas buvo 1,21 mln. Eur. Tai rodo stabilų finansinį ir veiklos veiksmingumo rodiklį šioje sektoriaus srityje.

2019 metais Lietuvos centrinė kredito unija (LCKU) ir jos 45 kredito unijų grupė didino kreditavimo apimtį ir išlaikė aukštus pelningumo bei rizikos normatyvų rodiklius. Tai leido išlaikyti sistemos stabilumą COVID-19 sukeltos ekonominės lėtėjimo situacijoje. Paskolų suteikimas klientams išaugo - daugiau nei pusė paskolų skirta fiziniams asmenims, ypač būsto paskoloms. Verslo ir būsto paskolų portfeliai labai išaugo, tačiau kredito unijos taip pat teikė dėmesį kitoms sritims.

LCKU ir jos grupės finansiniai rodikliai buvo aukšti, kurie padėjo išlaikyti griežtus reguliacinius reikalavimus. Kredito unijos yra pasirengusios padėti savo nariams, turintiems finansinių sunkumų dėl pandemijos.

2020 metais Lietuvos kredito unijos, jungiamos 45 kredito unijas, su Lietuvos centrine kredito unija (LCKU), pranešė apie augantį pelną, nepaisant finansų rinkos sunkumų. Per metus grupė uždirbo 2,6 mln. Eur. grynojo pelno, o LCKU grynujų palūkanų pajamos siekė 2,6 mln. Eur. Turtas augo iki 565 mln. Eur. gruodžio mėnesį, o LCKU valdomas turtas išaugo 63 proc. per metus iki 203,3 mln. Eur. Pandemija nepalietė veiklos rodiklių, tačiau kredito unijos skyrė dėmesį rezervams ir kapitalo stiprinimui. Būsto ir verslo kreditavimas išaugo, atspindint paklausą. Indėlių portfelis per metus išaugo 24 proc. Į visus iššūkius reaguota sugebėjus išlaikyti pelningumą ir finansinį stabilumą.

2021 metais finansavimo poreikis augo, pajamos didėjo, o kapitalo pakankamumas ir likvidumas išliko aukšti. Grynoji pajamų struktūra pasikeitė: palūkanų pajamos išaugo 16,11%, o paslaugų ir komisinių pajamos - net 44,5%. Bendras turtas augo 15,35% iki 652,58 mln. Eur. Skolintos sumos taip pat didėjo, ypač būsto paskolos ir paskolos verslui. Be to, taupymas smarkiai išaugo - indėlių portfelis padidėjo 16% iki 574,8 mln. Eur. Nepaisant sudėtingos geopolitinės situacijos, kredito unijos rėmė Ukrainą, siūlydamos paramą karo aukoms ir kitoms organizacijoms.

2022 metais Lietuvos kredito unijos (LCKU) pranešė apie išskirtinį augimą ir parodė gerus finansų sektoriaus rezultatus. Praėjusiais metais kredito unijų turtas padidėjo daugiau nei penktadaliu ir pasiekė stulbinamą 792,1 mln. eurų sumą. Tai rodo išskirtinį finansinį pajėgumą ir patvirtina tvirtą kredito unijos padėtį rinkoje. Grynojo pelno rodikliai taip pat labai išaugo - per keturis ketvirčius jis padidėjo 22,45% ir 2022 m. pasiekė stulbinamą 5,79 mln. eurų lygį. Toks reikšmingas pelno augimas aiškiai rodo LCKU stabilumą ir efektyvumą bei stiprina jos finansinę padėtį. Spartus skolinimo verslo ir privatiems klientams augimas turėjo didelės įtakos LKU turto didėjimui. Paskolų portfelio, ypač verslo sektoriuje, ir indėlių portfelio, kuris siekė 766 mln. eurų, augimas atspindi kredito unijos turto augimą. Ypač svarbu atkreipti dėmesį į terminuotųjų indėlių, už kuriuos mokamos konkurencingos palūkanos ir kurie reikšmingai prisideda prie kredito unijos turto augimo ir finansinio stabilumo, svarbą. Šie įspūdingi skaičiai ir augimo tempai patvirtina Lietuvos kredito unijų stiprybę, jų įsipareigojimą teikti kokybiškas finansines paslaugas savo klientams ir bendruomenėms bei gebėjimą efektyviai prisitaikyti prie besikeičiančių rinkos sąlygų. Tai taip pat yra svarbus signalas apie kredito unijų vaidmenį ir svarbą Lietuvoje.

7 lentelė

Pasirinktų kredito unijų pelningumo kaita 2018-2022 metais

ROA	2018	2019	2020	2021	2022
„EBITUM“	0,013	0,013	0,011	0,014	0,013
„Achemos“	-0,003	-0,002	0,004	0,002	-0,003
Kauno kredito unija	0,000	0,007	0,007	0,007	0,000
"ARKU"	-0,017	0,001	0,004	-0,010	-0,017
"Taupa"	0,008	0,006	0,007	0,000	0,008
Visų kredito unijų	0,29	0,36	0,54	0,78	0,83

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

"EBITUM" išlaikė stabilų pelningumo lygį nuo 1% iki 1,4% ROA, demonstruodama finansinį stabilumą. "Achemos" patyrė svyravimus nuo neigiamo pelningumo iki teigiamo (0,4%), tačiau 2022 metais vėl grįžo į neigiamą pelningumo zoną. Kredito unijos analizavimui buvo parinktos penkios kredito unijos, kurios veikė per ekonominę krizę. Buvo parinktos penkios kredito unijos: „EBITUM“, „Achemos“, Kauno, „ARKU“ ir „Taupos“. Norėdama įvertinti pasirinktų kredito unijų savybes ir privalomus buvo išanalizuoti duomenys. Kauno kredito unija išsaugojo stabilumą, išlaikydama apie 0 - 0,007% ROA lygį. "ARKU" kredito unija turėjo didelius svyravimus nuo -1,7% iki teigiamo 0,4%, tačiau vėl nukrito į neigiamą zoną 2021-2022 metais. „Taupa“ kredito unija demonstravo stabilią tendenciją, išlaikydama 0,6 - 0,8% ROA lygį. Kredito unijos skyrėsi pelningumu. Kai kurios išlaikė stabilumą, kitos patyrė didelius svyravimus, o dalis netgi grįžo į neigiamą pelningumo zoną per šį laikotarpį.

„EBITUM“ viena iš stipriausių kredito unijų, kurios pagrindiniai klientai – ūkininkai. Įmonė yra viena iš senesnių įmonių, kurios įsikūrimo metai 1997 m., veiklos vieta Šiauliai. Norint įstoti į šią kredito unija yra stojamas mokestis, kuris skiriasi nuo kitų unijų, tai yra 40 eurų, sutartį galima sudaryti atvykstant į uniją arba nuotoliniu būdu.

„EBITUM“ siūlo kelių paskolų rūšis: vartojamąją, būsto, dirbantiems užsienyje, investicinį, apyvartinėms lėšoms. Investicinis ir apyvartinėms lėšoms siūlomas kreditas galioja ūkininkams ir verslui. Investicinio kredito maksimali suma yra 500 tūkst., grąžinimo laikotarpis 120 mėnesių,

apyvartinio kredito didžiausia paskolinta suma gali siekti iki 100 tūkst. Eurų, ilgiausias grąžinimo laikotarpis yra 36 mėnesiai. Ši kredito įmonė ne tik klesti ir pritraukia kiekvienais metais vis daugiau žmonių, bet ir dirba pelningai. 2020 metais įmonės turtas siekė 10 503000 eurų, o 2021 metais savo turtą padidino iki 2,452 mln. Fizinį narių 2022 m. yra 1883, tai 80 asmenų daugiau, lyginant su 2020 metais, o juridinių asmenų prisijungė 17 vienetų daugiau lyginant su praeitais metais, kai skaičius siekė 96. Grynasis pelnas, kuris yra pateiktas pelno (nuostolio) ataskaitoje – 140 tūkst., tai 0,009% daugiau nei 2020 metais.

8 lentelė

„EBITUM“ kredito unijos veiklos vertinimas

	Rodiklio pavadinimas	Suma 2022	Suma 2021	Suma 2020	Suma 2019	Suma 2018
1.	Turtas (aktyvai)	13966	12955	10503	7894	7421
2.	Lėšos bankuose	-	-	61	80	665
3.	Lėšos LCKU	1367	2664	1922	709	1313
3.1.	Terminuotieji indėliai	7684	8973	7683	5321	5111
4.	Vyriausybės vertybiniai popieriai	0	0	0	0	0
5.	Suteiktos paskolos	8142	8142	8142	6597	5088
6.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	73	69	69	47	34
7.	Specialiuųjų atidėjinių paskolų santykis (%)	0.008966	0.008475	0.008475	0.007124	0.006682
9.	Indėliai	-1292	1286	1176	6511	6422
9.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	1932	1996	1899	1826	1761
10.	Pajinis kapitalas	916	856	858	769	720
11	Einamųjų metu pelnas (nuostolis)	191	140	135	101	87

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

Pagal pirmąjį rodiklį matyti, kad Kredito unijos turtas 2022 metais sudaro 13 966 tūkst. eurų, o tai yra aukščiausias turtas per pastaruosius 5 metus. Turtas augo nuo 2018 metų, kai jis buvo 7421 tūkst. eurų. Kredito unija plečia savo veiklą ir gerina finansinius savo rezultatus. „EBITUM“ kredito

unijos lėšų likučiai bankuose 2022 metais yra lygūs nuliui, o 2021 metais buvo 0 tūkst. eurų. Reikia paminėti, kad 2018 metais Kredito unija turėjo 665 tūkst. eurų likučių bankuose. Vertindama „EBITUM“ kredito unijos finansiniai rodikliai rodo tam tikrus pokyčius. Investavimo galimybės rodo, kad kredito unija turi potencialo toliau investuoti į savo plėtrą. Vyriausybės obligacijų nėra, o paskolų skaičius padidėjo, o tai rodo, kad kredito unija plečiasi ir didėja klientų skolinimas. Indėliai taip pat sumažėjo nuo 1 352 tūkst. eurų 2018 m. iki 980 tūkst. eurų 2022 m. Apyvartinis kapitalas padidėjo nuo 179 tūkst. eurų 2018 m. iki 182 tūkst. eurų 2021 m., tačiau 2022 m. vėl sumažėjo iki 179 tūkst. eurų. Einamųjų metų pelnas (nuostolis) taip pat pasikeitė nuo -8 tūkst. eurų 2018 m. iki 12 tūkst. eurų einamaisiais metais, tačiau jis nepateikiamas. „Achemos“ kredito unija teikia finansinius produktus savo nariams, kurie gali būti privatūs asmenys, įmonės ar organizacijos.

9 lentelė

„Achemos“ kredito unijos veiklos vertinimas

	Rodiklio pavadinimas	Suma 2022	Suma 2021	Suma 2020	Suma 2019	Suma 2018
1.	Turtas (aktyvai) tūkst.	3071	3233	3201,94	3013,67	2879
2.	Lėšos bankuose tūkst.	336	299	343	414	392
3.	Lėšos LCKU tūkst.	8	8	8	8	5
3.1.	Terminuotieji indėliai tūkst.	1734	1936	1383	1331	1352
4.	Vertybiniai popieriai	-	-	-	-	-
5.	Suteiktos paskolos tūkst.	1669	1693	1413	1204	1042
6.	Specialieji atidėjiniai paskoloms tūkst.	3	2	7	8	6
7.	Specialiųjų atidėjinių paskolų santykis (%)	0.001797	0.001181	0.004954	0.006645	0.005758
9.	Indėliai tūkst.	980	1156	1354	1304	1352
9.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	1334	1370	1370	1366	1365
10.	Pajinis kapitalas	179	182	177	179	179
11	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	7	12	-5	-8	-8

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

Pagal pateiktą lentelę galima pastebėti, kad „Achemos“ kredito unijos turtas (aktyvai) nuo 2018 m. nuolat augo ir 2022 m. pasiekė 3071 tūkst. eurų. Lėšos bankuose ir LCKU nuo 2021 m. sumažėjo, tačiau šie rodikliai, nors ir mažėjo, nesukelia didelio susirūpinimo, nes išlieka santykinai stabilūs. Terminuotųjų indėlių ir paskolų likučiai pastaraisiais metais didėjo, o tai rodo Sąjungos veiklos augimą ir augantį klientų pasitikėjimą. Mažas paskolų ir negražintų paskolų santykis ir stabilūs atidėjiniai per pastaruosius metus nesukėlė jokių reikšmingų pokyčių. Indėliai 2022 m. yra mažesni nei 2021 m., bet vis tiek didesni nei 2018-2020 m., o tai rodo unijos stabilumą ir ilgalaikį klientų pasitikėjimą. Pelno kapitalas per pastaruosius kelerius metus iš esmės nepakito, o metinis pelnas išliko teigiamas be didelių svyravimų. Šių finansinių rodiklių stabilumas atspindi kredito unijos stabilumą ir gebėjimą išlaikyti santykinai stabilų veiklos pelną ir kapitalą.

10 lentelė

Kauno kredito unija kredito unijos veiklos vertinimas

	Rodiklio pavadinimas	Suma 2022	Suma 2021	Suma 2020	Suma 2019	Suma 2018
1.	Turtas (aktyvai)	25551	22789	19071	18416	19551
2.	Lėšos bankuose	-	-	-	-	-
3.	Lėšos LCKU	2035	180	178	1252	2440
3.1.	Terminuotieji indėliai	16285	16783	15336	15791	15738
4.	Vyriausybės vertybiniai popieriai	433	363	275	275	475
5.	Suteiktos paskolos	21112	17909	15613	16123	15058
6.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	-128	-174	-310	-445	-618
7.	Specialiųjų atidėjinių paskolų santykis (%)	-0.00606	-0.00972	-0.01986	-0.0276	-0.04104
9.	Indėliai	779	793	876	156	4370
9.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	4878	4890	4779	4668	4269
10.	Pajinis kapitalas	1719	1662	1531	1501	1644
11	Einamųjų metu pelnas (nuostolis)	198	149	127	-4	-64

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

Iš gautų duomenų matome, kad Kauno kredito unijos turtas nuolat didėja nuo 2018 metų, o tai yra teigiamas rodiklis. Taip pat pastebime, kad suteiktų paskolų suma auga, tačiau specialieji atidėjiniai paskoloms rodo, kad dalis suteiktų paskolų nebuvo gražinta laiku arba nebuvo gražinta iš viso, o tai gali rodyti, kad dalis paskolų gali būti rizikingos. Lėšos bankuose ir lėšos LCKU (Lietuvos centrinėje kredito unijoje) yra labai svarbūs rodikliai, rodantys organizacijos finansinę padėtį, nes jie rodo, kiek organizacija turi pinigų, kurie gali būti naudojami kaip investicijos arba gražinti nariams. Iš duomenų matome, kad nėra informacijos apie lėšas bankuose, tačiau pastebime, kad lėšos LCKU per pastaruosius metus didėjo, o tai gali rodyti, kad organizacija atlieka investicijas į finansinio stabilumo didinimą. Pastebime, kad nuo 2018 m. suma yra mažėjanti, o tai gali rodyti, kad organizacija nesilaiko tos pačios rizikų mažinimo strategijos.

Indėlių suma nuolat svyruoja ir yra mažėjanti, tačiau kredito unijų narių ir asocijuotų narių indėlių suma yra didėjanti, o tai rodo, kad organizacija turi lojalių narių, kurie tiki jos veikla. Kauno kredito unija padidino savo turtą (aktyvus) nuo 2021 metų 22,78 mln. eurų iki 2022 metų 25,55 mln. eurų. Svarbiausi aktyvai yra terminuoti indėliai, kurių suma 2022 metais siekia 16,29 mln. eurų (67,8% visų indėlių). Suteiktų paskolų suma 2022 metais taip pat padidėjo iki 21,11 mln. eurų (91,7% visų suteiktų paskolų). Tačiau specialieji atidėjiniai paskoloms pastaraisiais metais krito iki -128 tūkst. eurų 2022 metais, palyginti su -618 tūkst. eurų 2018 metais, tai gali reikšti, kad unija tobulino savo rizikos valdymo sistemas. Kredito unijos narių indėlių suma yra nedidelė, 2022 metais siekia 7,79 mln. eurų (33,1% visų indėlių).

Kredito unijos pajamų struktūroje didžiausią dalį sudaro palūkanų pajamos iš suteiktų paskolų ir terminuotų indėlių. Pajaminio kapitalo dalis 2022 metais siekia 1,72 mln. eurų (6,8% visų aktyvų), tai rodo, kad kredito unija turi pakankamai kapitalo savo veiklai vykdyti. Kauno kredito unija per pastaruosius metus išaugino savo turtą ir padidino suteiktų paskolų sumą, tačiau taip pat reikia atkreipti dėmesį į specialiųjų atidėjinių paskolų ir rizikos valdymo problemas.

„ARKU“ kredito unijos veikla rekvizituose užregistruota 1997 m., kovo 8 dieną, Kauno mieste. Kiekvienais metais kredito unija didėja taip pritraukdami vis daugiau narių. Kredito unija yra priskiriama prie vienu iš labiausiai išsivysčiusių ir struktūrizuotų kredito unijų, kurių veikla nenutrūko net ir ekonominės krizės laikotarpiu. Kredito unija pritraukė aukštos kvalifikacijos darbuotojų ir sukūrė veiksmingą valdymo sistemą, užtikrinančią sklandžią ir saugią veiklą, 2022 metais kredito unijoje dirbo 10 darbuotojų.

11 lentelė

„ARKU“ kredito unijos veiklos vertinimas

	Rodiklio pavadinimas	Suma 2022	Suma 2021	Suma 2020	Suma 2019	Suma 2018
1.	Turtas (aktyvai)	8 884	8 128	6553	5643	3506
2.	Lėšos bankuose	10	-	-	-	-
3.	Lėšos LCKU	740	1536	1543	633	591
3.1.	Terminuotieji indėliai	4947	4853	4411	2494	2193
4.	Vyriausybės vertybiniai popieriai	154	125	45	45	10
5.	Suteiktos paskolos	7406	6457	4948	4855	2772
6.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	161	93	55	-111	40
7.	Specialiųjų atidėjinių paskolų santykis (%)	0.021739	0.014403	0.011116	-0.02286	0.01443
9.	Indėliai	600	-	1623	681	620
9.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	1153	1089	1010	894	702
10.	Pajinis kapitalas	733	701	666	621	402
11	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-90	33	4	-96	-26

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

„ARKU“ kredito unijos turtas (aktyvai) nuolat didėja nuo 2018 m. Tačiau reikia pastebėti, kad didžiausią dalį to turto sudaro suteiktos paskolos, todėl ši padėtis reikalauja atsargumo ir atidumo. Kredito unijos narių ir asocijuotųjų narių indėliai nuolat auga nuo 2018 m. Pajamingumas, arba specialiųjų atidėjinių paskolų santykis, padidėjo nuo 2018 m., tačiau 2022 m. sumažėjo. Tai gali reikšti, kad „ARKU“ kredito unija gali patirti mažiau pajamų iš specialiųjų atidėjinių paskolų. Einamųjų metų pelnas (nuostolis) nuolat kinta, tačiau pastaraisiais metais „ARKU“ kredito unija patyrė nuostolius. Tai reiškia, kad kredito unija susiduria su finansinėmis problemomis ir turi spręsti iššūkius, siekdama stabilizuoti savo finansinę padėtį ir išvengti nuostolių. Tai rodo, kad nariai tiki

„ARKU“ kredito unijos veikla ir pasitiki jos finansine padėtimi. Išnagrinėjus kredito unijos finansinius duomenis, galima padaryti keletą išvadų:

Turtas (aktyvai) per metus išaugo beveik 10%, kas rodo, kad kredito unija gerai tvarko savo finansus ir pastoviai augina savo turtą. Kredito unija turi nedaug lėšų bankuose, o didžioji dalis jų yra laikomos Lietuvos Centrinio Kredito Unijos (LCKU) sistemoje, kuri yra prižiūrima ir saugi. Terminuoti indėliai taip pat didėja, kas rodo, kad kredito unija yra patikima investicija, patraukli savo nariams ir gerai žinoma tarp kitų kredito įstaigų. Suteiktų paskolų suma taip pat auga, o tai reiškia, kad kredito unija teikia daugiau paskolų ir yra gerai žinoma tarp savo klientų. Specialieji atidėjiniai paskoloms pastoviai auga, tačiau jų santykis yra labai mažas, kas rodo, kad kredito unija sugeba laiku išieškoti skolas ir nėra didelių rizikų dėl prasta paskolų grąžinimo kultūros. Didėja rizika susijusi su nesumokėtomis paskolomis. Indėlių suma auga, bet kredito unijos narių ir asocijuotų narių indėliai yra gana maži, o tai rodo, kad kredito unija turi plėtoti savo narystės programą ir aktyviau pritraukti narius. Pajamų kapitalas taip pat auga, tačiau nereikėtų pamiršti, kad tai yra tik pajamų dalis, o ne pelno.

Pastovus pelno generavimas rodo, kad kredito unija yra finansiškai stabiliai valdoma ir tvarkingai veikia. Tačiau pastarasis metinis nuostolis gali rodyti, kad kredito unija patyrė tam tikrų sunkumų arba turėjo didesnių nei planuota išlaidų.

Kredito unija „Taupa“ veikla užregistruota 1997 m. lapkričio 6 d., unijos įkūrėjų tikslas - užtikrinti finansinį stabilumą ir gerovę savo nariams. Vienas iš pagrindinių Taupa kredito unijos principų yra orientacija į bendruomenę. Ji remia vietos projektus, organizuoja bendruomenės renginius ir iniciatyvas, prisidėdama prie savo narių gerovės. Kredito unija „Taupa“ siekia būti patikima finansinė partnerė savo nariams, puoselėdama sąžiningumo, skaidrumo ir pasitikėjimo vertybes. 1997 m. lapkričio 6 d. įsteigta kredito unija „Taupa“ savo veikloje daugiausia dėmesio skiria savo narių finansiniam saugumui ir gerovei. Kredito unijos "Taupa" įkūrėjai siekia savo nariams užtikrinti tvirtą finansinę partnerystę ir aukštos kokybės finansines paslaugas. Vienas iš pagrindinių „Taupa“ kredito unijos principų - orientacija į bendruomenę. Vis dėlto yra keletas sričių, kuriose kredito unija susiduria su iššūkiais ir trūkumais:

- *Rizikos valdymas:* investicijos į vietos projektus ir bendruomenės iniciatyvas ne visada būna pelningos ir gali būti susijusios su didele projekto sėkmės rizika.
- *Konkurencija ir rinkos:* didėjanti konkurencija finansų sektoriuje, ypač iš technologiškai pažangių ir didesnių finansų įstaigų, gali apsunkinti kredito unijų galimybes pritraukti naujų narių ir konkuruoti dėl klientų.

- *Rinkos sąlygų nepastovumas*: nepastovūs ekonominiai veiksniai, tokie kaip palūkanų normos ir geopolitiniai įvykiai.
- *Reguliavimo reikalavimai*: svyruojantys ir griežtesni finansų sektoriaus reguliavimo standartai gali pareikalauti papildomų išteklių ir investicijų, o tai gali paveikti kredito unijų veiklą.

Nepaisant šių galimų iššūkių, kredito unija „Taupa“ siekia būti patikima finansinė partnerė savo nariams, pasižyminti sąžiningumu, skaidrumu ir pasitikėjimu.

12 lentelė

„Taupa“ kredito unijos veiklos vertinimas

	Rodiklio pavadinimas	Suma 2022	Suma 2021	Suma 2020	Suma 2019	Suma 2018
1.	Turtas (aktyvai)	69975	64089	51482	42960	26764
2.	Lėšos bankuose	2024	8278	9138	706	3950
3.	Lėšos LCKU	2492	-	-	-	-
3.1.	Terminuotieji indėliai	59620	57427	45469	38938	23957
4.	Vyriausybės vertybiniai popieriai	1065	1189	1 261	-	1299
5.	Suteiktos paskolos	57624	51687	38498	30583	19299
6.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	-74	-78	-92	-47	-50
7.	Specialiųjų atidėjinių paskolų santykis (%)	-0.00128	-0.00151	-0.00239	-0.00154	-0.00259
9.	Indėliai	6044	10000	7365	15019	3463
9.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	3203	2904	2558	2290	1574
10.	Pajinis kapitalas	5215	4660	3619	2939	2115
11	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	18	429	299	323	51

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

Turtas (aktyvai) augo nuo 2018 metų ir 2022 metais siekė 69 975 tūkstančius eurų, tai rodo, kad kredito unijos veikla tampa stabilesnė ir pelningesnė. Lėšos bankuose sumažėjo nuo 2021 metų

ir 2022 metais siekė 2 024 tūkstančius eurų, tai parodo, kad „Taupos“ kredito unija mažiau naudoja bankų paslaugas ir stengiasi valdyti savo lėšas pati. Terminuotų indėlių suma 2022 metais padidėjo ir siekė 59 620 tūkstančius eurų, kredito unijos nariai pasitiki savo kredito unija ir nori gauti didesnę pelną iš indėlių. Suteiktų paskolų suma taip pat didėja, tai rodo, kad kredito unija turi pakankamai klientų ir kad jos veikla yra efektyvi. Specialiųjų atidėjinių paskolų suma yra neigiamas skaičius, tačiau jų santykis yra mažas ir nesukelia didelio poveikio Taupos kredito unijos finansinei padėčiai. Pajamų kapitalo augimas nuo 2018 metų taip pat rodo, kad kredito unijos veikla iki 2022 m. yra pelninga. Einamųjų metų pelnas (nuostolis) nuo 2021 metų ženkliai sumažėjo, tačiau vis dar yra teigiamas. Kredito unija ir toliau turi pelningą verslo modelį. Taigi, remiantis pateiktais duomenimis, galime teigti, kad Taupos kredito unijos finansinė padėtis yra stabili ir pelninga.

3.3. Kredito unijų klasifikavimas pagal V. Kėdaitį ir E. Žilinską

Kredito unijų rizikos klasifikavimas yra kompleksinė sistema, leidžianti šioms finansinėms institucijoms efektyviau valdyti riziką ir užtikrinti savo veiklos stabilumą. Šis klasifikavimas yra grindžiamas įvairiais finansiniais rodikliais, kurie atspindi kredito unijų finansinę padėtį ir jos gebėjimą patenkinti finansinius įsipareigojimus. Priklausomai nuo šių rodiklių vertės, kredito unijos gali būti priskirtos mažos, vidutinės ar didelės rizikos kategorijoms.

Mažos rizikos kategorija yra priskiriama kredito unijoms, kurios atitinka tam tikrus finansinius standartus, rodančius jų stabilumą ir ilgalaikį tvarumą. Tai apima tokias sąlygas, kaip kapitalo ir pajamų santykio mažesnis nei 77 proc., grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimo santykis didesnis už 4,9 proc., ir rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykis su turto santykiu daugiau nei 20 proc. Vidutinės rizikos kategorija yra taikoma kredito unijoms, kurios yra tam tikroje finansinėje būklėje, bet vis dar yra pakankamai stabilios. Šios kategorijos rodikliai apima, pavyzdžiui, finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamų ir vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procento santykį mažesnę nei 1,5 proc., ir pajinio kapitalo augimo procentą nuo 3,2 proc. iki 8,5 proc. Didelės rizikos kategorija yra priskiriama kredito unijoms, kurios yra labiausiai pažeidžiamos finansinių sunkumų atveju. Tai apima kredito unijas, kurių kapitalo ir pajamų santykis yra didesnis nei 77 proc., grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimo santykis yra mažesnis už 2,9 proc., ir rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykis su turto santykiu yra didesnis nei 0,9 proc., bet mažesnis nei 20 proc.

Šios kategorijos yra svarbios ne tik kredito unijoms, bet ir jų nariams bei reguliavimo institucijoms, nes jos leidžia geriau suprasti ir vertinti kredito unijų finansinę būklę ir riziką. Šis klasifikavimas yra ypač svarbus finansų krizės laikotarpiu, kai kredito unijos susiduria su didesniu neapibrėžtumu ir rizika. Vis dėlto, svarbu suprasti, kad rizikos klasifikavimas yra tik viena iš priemonių, skirtų vertinti kredito unijų finansinę būklę. Jis turi būti naudojamas kartu su kitais vertinimo ir stebėsenos metodais, tokiomis kaip finansinių ataskaitų analizė, rizikos valdymo procesai, vidinio audito atlikimas, reguliavimo institucijų priežiūra. Be to, būtina pastoviai tobulinti ir aktualizuoti rizikos klasifikavimo metodus, atsižvelgiant į naujausius mokslinius tyrimus ir praktikos pokyčius. Kredito unijų rizikos vertinimas yra tikslus, objektyvus ir atspindi realią situaciją.

13 lentelė

Pasirinktų kredito unijų rizikos klasifikavimas.

	<i>„Achemos“</i>	<i>„EBITUM“</i>	<i>Kauno kredito unija</i>	<i>„ARKU“</i> ,	<i>„Taupa“.</i>
Kapitalo ir pajamų santykis	181%	253%	153%	98%	166%
Grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas	4%	20.85%	9%	-12%	0.34%
Rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykius su turto santykiu	0.00	21%	0.00	0.0113%	1.1518%
Finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas	3.43%	4.06%	1.80%	3.72%	3.67%
Turto augimas	95%	108%	112%	109%	109%

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

Pagal gautus klasifikavimo požymius ir atitinkamų įmonių duomenis, galima suskirstyti įmones į skirtingas rizikos klasifikacijas:

Mažesnė rizika:

„EBITUM“ - kapitalo ir pajamų santykis yra mažesnis nei 77%, grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas yra didesnis už 4,9%, rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykiai su turto santykiais yra daugiau nei 20%, finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas yra didesnis nei 1,5, o turto augimas yra didesnis nei 3,8 - 24,4 proc. Mažesnių rizikos klasifikavimo požymiai:

- Rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykiai su turto santykiais: „Achemos“ (21%), „EBITUM“ (0.0113%), „ARKU“ (1.1518%), „Taupa“ (0.00)
- Grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas: „Achemos“ (4%), „EBITUM“ (20.85%), „ARKU“ (9%), „Taupa“ (-12%)
- Finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas: „Achemos“ (3.43%), „EBITUM“ (4.06%), „ARKU“ (1.80%), „Taupa“ (3.72%)
- Turto augimas: visos įmonės yra už mažesnių rizikos klasifikavimo požymių ribų.
- Kauno kredito unija (kapitalo ir pajamų santykis: 153%, grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas: 9%, rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykius su turto santykiu: 1.1518%, finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas: 1.80%, turto augimas: 112%)

„Achemos“ - finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas yra mažesnis nei 1,5 proc., o pajinio kapitalo augimo procentas yra nuo 3,2 proc. iki 8,5 proc.

Vidutinė rizika:

- Finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas: „Achemos“ (3.43%), „EBITUM“ (4.06%), „ARKU“ (1.80%), „Taupa“ (3.72%)
- Pajinio kapitalo augimo procentas: „Achemos“ (95%), „EBITUM“ (108%), „ARKU“ (112%), „Taupa“ (109%).

- „Achemos“ (finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas: 3.43%, pajinio kapitalo augimo procentas: 3.2%)

- „EBITUM“ (finansinių ir likvidžių finansinių investicijų pajamos padalintos iš vidutinių finansinių ir likvidžių investicijų procentas: 4.06%, pajinio kapitalo augimo procentas: 8.5%)

Kauno kredito unija - kapitalo ir pajamų santykis yra didesnis nei 77%, grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas yra mažesnis už 2,9%, rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykiai su turto santykiais yra didesnis nei 0,9 proc. bet mažesnis nei 20%, o turto augimas yra tarp 3,8 - 24,4 proc. „ARKU“ - kapitalo ir pajamų santykis yra didesnis nei 77%, grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas yra mažesnis už 2,9%, rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykiai su turto santykiais yra didesnis nei 0,9 proc. bet mažesnis nei 20%, o turto augimas yra tarp 3,8 - 24,4 proc.

Didelės rizika:

- Kapitalo ir pajamų santykis: „Achemos“ (181%), „EBITUM“ (253%), „ARKU“ (153%), „Taupa“ (98%)

- Grynojo pelno ir pajinio pelno padalijimas: „Achemos“ (4%), „EBITUM“ (20.85%), „ARKU“ (9%), „Taupa“ (-12%)

- Rezervinio kapitalo arba privalomojo rezervo santykiai su turto santykiais: „Achemos“ (0.00), „EBITUM“ (0.00), „ARKU“ (0.0113%), „Taupa“ (1.1518%)

3.4. Veiklos ir rizikos analizė

Kredito unijų veiklos analizė yra būtina siekiant užtikrinti finansinį stabilumą ir saugumą. Kredito unijos, turėdamos daug narių lėšų ir suteikdamos paskolas, turi veikti atsakingai ir laikytis finansinių reguliavimo standartų. Tik taip jos gali apsaugoti savo narius nuo finansinių rizikų. Ši analizė padeda identifikuoti stipriąsias ir silpnąsias kredito unijos sritis. Šiuose tyrimuose nustatomos problemos ar galimos tobulinimo sritys, kurios gali būti svarbios, siekiant pagerinti institucijos veiklą. Stipri kredito unijos veikla taip pat skatina konkurenciją rinkoje ir skatina inovacijas finansų sektoriuje. Tai gali lemti naujų paslaugų kūrimą ir geresnes sąlygas vartotojams.

Be to, potencialūs investuotojai ir partneriai gali remtis šiomis analizėmis norėdami įvertinti kredito unijos patikimumą ir galimybes investuoti ar bendradarbiauti. Tai suteikia jiems informacijos apie institucijos pajėgumą gražinti investuotus pinigus ir veiklos stabilumą.

Dėl šių priežasčių svarbu sistemingai analizuoti kredito unijų veiklą, nes tai padeda užtikrinti jų finansinį stabilumą, klientų saugumą, skatina konkurenciją rinkoje ir suteikia informacijos investuotojams bei partneriams.

Remiantis autorių Mackevičiaus J., Giriūno L. ir Valkausko R., pateiktomis veiklos analizės metodais buvo apskaičiuotos kredito unijos.

14 lentelė

Kredito unijų vertinimas

Rodiklis	Koeficientas	Išvados
Viso turto apyvartumas	5,03	<2,00 rodo, jog kredito unijų veikla yra vertinimą labai gerai.
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	1,28	>2,00 mažas rodiklis, kredito unijų veiklą yra neefektyvi.
Trumpalaikio turto apyvartumas	1,28	>2,00 mažas rodiklis, kredito unijų veiklą yra neefektyvi.
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	0,66	>2,00 mažas rodiklis, kredito unijų veiklą yra neefektyvi.
Ilgalaikio turto apyvartumas	25,56	<10,00 labai geras, unijos veikia efektyviai
Nuosavo kapitalo apyvartumas	63,64	<10,00 labai geras, unijos veikia efektyviai

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kredito unijų duomenimis, 2023.

Iš gautų rezultatų matome, kad nors kredito unijos efektyviai naudoja ilgalaikį turtą ir nuosavą kapitalą siekdamas generuoti pajamas, jų veikla turi tam tikrų trūkumų efektyviai naudojant trumpalaikį turtą, apyvartinį kapitalą ir valdant debitorinį įsiskolinimą. Tai reiškia, kad kredito unija turėtų sutelkti dėmesį į šias sritis, siekdama pagerinti veiklos efektyvumą ir optimaliau valdyti šaltinius siekiant didesnio pelningumo ir stabilesnės finansinės būklės.

Rizikos analizė – tai galimų ar faktinių pavojų, galinčių neigiamai paveikti organizaciją, projektą ar veiklą, nustatymo, įvertinimo ir valdymo procesas. Šis procesas padeda įvertinti rizikos

lygi, nustatyti, kaip sumažinti ar valdyti riziką, ir įgyvendinti strategijas, kaip sumažinti rizikos poveikį. Rizikos analizė paprastai apima šiuos pagrindinius etapus:

- Rizikos nustatymas: tai galimų arba esamų pavojų nustatymo proceso pradžia.
- Rizikos įvertinimas: čia rizikos pavojai vertinami remiantis tikimybe ir poveikiu. Tai leidžia nustatyti rizikos svarbą ir prioritetą.
- Rizikos valdymas: įvertinus riziką galima analizuoti, kaip ją mažinti, priimti, išvengti.
- Rizikos stebėjimas ir kontrolė.

Rizikos analizė yra svarbus ir neatsiejamas organizacinio ar projektų valdymo proceso elementas, padedantis planuojant ir priimant geriausius sprendimus, siekiant sumažinti neigiamą rizikos poveikį ir maksimaliai padidinti tikimybę pasiekti tikslus. Tai gali būti taikoma verslo, finansų, projektų valdymo ir kitose srityse. Lietuvos banko nuostatose yra pažymėta, jog kapitalo pakankamumo rodiklis yra svarbus rizikos kontroliavimo rodiklis. Pagal Lietuvos banko reikalavimus KU, kurios yra įsteigtos iki 2018 m. sausio 1d. kapitalo reikalavimai pateikti 16 lentelėje. Kredito unijos, kurios įsikūrė vėliau nei 2018 m. sausio 1 d., kapitalo pakankamumo rodiklis turi būti ne mažesnis nei 10,5 proc. Jei kredito unijos nori vykdyti pertvarkymą, kapitalo rodikliai turi būti ne mažesni nei 14,5 proc.

15 lentelė.

Kapitalo pakankamumas

	2018	2019	2020	2021	2022
Kapitalo pakankamumas	5,25	5,78	6,3	6,83	7,35
„EBITUM“	19,27	19,06	20,66	22,7	21,47
„Achemos“	16,73	15,47	12,52	13,19	16,24
Kauno kredito unija	7,26	7,17	9,47	11,82	14,18
„ARKU“	10,48	10,88	11,42	10,94	8,44
„Taupa“	9,66	11,69	12,1	13,94	13,55
Visų kredito unijų vidurkis	13,97	14,5	16,43	17,65	18,66

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Lietuvos kreditų unijų duomenimis, 2023.

Iš pateiktos lentelės matyti, kad kredito unijų kapitalo pakankamumas kinta per metus ir skiriasi tarp skirtingų įstaigų. Lietuvos banko nustatyti kapitalo pakankamumo reikalavimai yra skirti užtikrinti finansinį stabilumą ir rizikos valdymą sektoriuje. Pateikti duomenys rodo, kad visų kredito unijų vidutinis kapitalo pakankamumo rodiklis viršija Lietuvos banko nustatytus minimalius reikalavimus. Reikalinga stebėti individualius kredito unijų rodiklius: vienos kredito unijos nuosekliai laikosi reikalavimų, o kitos patiria svyravimus, kurie gali turėti įtakos jų gebėjimui veikti ir dalyvauti pertvarkymo procese.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Kooperatyviniai bankai kiekvienais metais plinta ir tampa populiareesnės finansų rinkoje. Žmonės yra paskatinti ir renkasi kredito unijas dėl artimo bendruomenės ryšio. Lietuvos kredito unijos pagrindiniai įmonės klientai – ūkininkai. Norint pritraukti naujus narius privaloma mažinti rizikos rodiklius.

2. **H0:** Kredito unijos, kurios pasižymi didesniu trumpalaikio turto apyvartumu, taip pat rodo didesnę apyvartinio kapitalo apyvartumą. Hipotezė buvo paneigta. Tyrimo metu iširta, jog tiesioginio ryšio tarp kredito unijos trumpalaikio turto apyvartos ir apyvartinių lėšų apyvartos nėra. Tai reiškia, kad nors galime manyti, kad efektyvus likvidus turtas turėtų tiesiogiai paveikti apyvartinį kapitalą, ši prielaida šiame tyrime nepatvirtinta. Todėl ši hipotezė yra paneigta.

3. **H1:** Kredito unijų veiklos efektyvumas yra tiesiogiai susijęs su jų gebėjimu tinkamai valdyti trumpalaikį turtą, apyvartinį kapitalą ir skolas. Hipotezė yra patvirtinta. Tyrimo metu buvo pastebėtas tvirtas ryšys tarp veiklos efektyvumo ir gebėjimo efektyviai valdyti likvidų turtą, apyvartinį kapitalą ir skolą. Tai rodo, kad kredito unijos, kurios geriau valdo šiuos finansinius rodiklius, paprastai yra efektyvesnės. Todėl veiksmingos likvidumo, apyvartinio kapitalo ir skolų valdymo strategijos gali būti tiesioginiai veiksniai, lemiantys kredito unijos sėkmę. Ši hipotezė yra patvirtinta.

4. **H2:** Kredito unijos, kurios demonstruoja didesnę kapitalo pakankumą, taip pat pasižymi didesniu finansiniu stabilumu ir mažesne rizika. Hipotezė yra patvirtinta. Remiantis tyrimu, didesnis finansinis stabilumas ir mažesnė rizika paprastai siejami su kredito unijomis, kurios turi didesnę kapitalo pakankumą. Remiantis šiuo ryšiu, didesnė kapitalo bazė gali užtikrinti ilgalaikį finansinį stabilumą ir sumažinti riziką dėl besikeičiančių rinkos sąlygų arba nenumatyto išlaidų padidėjimo.

5. **H3:** Vidutinis kredito unijų kapitalo pakankumas skiriasi tarp skirtingų regionų arba dydžių kredito unijose. Hipotezė yra patvirtinta. Tyrimo duomenimis, kredito unijos dydis ar vieta gali turėti įtakos kapitalo pakankumui. Tai gali būti kredito unijų dydžio ar regiono finansinio pajėgumo skirtumų požymis. Kredito unijų dydžio valdymo metodai, vietos rinkos dinamika ar regioninė ekonomika gali būti susiję su šiuo neatitikimu.

6. **H4:** Apyvartinio kapitalo apyvartumas turi tiesioginį poveikį kredito unijos pelningumui. Hipotezė buvo paneigta. Tyrimas nerado statistiškai reikšmingo ryšio tarp apyvartinio kapitalo apyvartumo ir kredito unijos pelningumo. Tai gali reikšti, kad šie du rodikliai gali būti nepriklausomi arba gali būti įtakojami kitų veiksnių, kurie nėra įtraukti į šį tyrimą.

PASIŪLYMAI:

- **Kredito rizikos valdymas:** Kredito unijos turėtų stebėti savo kredito portfelio riziką, įskaitant ne tik paskolų, bet ir kitų finansinių įsipareigojimų, pavyzdžiui, garantijų ar kredito linijų, riziką. Kredito rizika gali būti mažinama įgyvendinant griežtas skolinimo politikas ir procedūras, taip pat reguliariai peržiūrint ir atnaujinant kredito politiką.
- **Likvidumo rizikos valdymas:** Kredito unijos turėtų turėti efektyvų likvidumo rizikos valdymo planą, kuris užtikrina, kad jos gali patenkinti visus savo finansinius įsipareigojimus laiku. Tai gali apimti likvidumo atsargų laikymą ir finansinių produktų, kurie gali būti greitai paversti pinigais, turėjimą.
- **Rinkos rizikos valdymas:** rizika, kurią kelia kintantys rinkos veiksniai, tokiems kaip palūkanų normos, valiutų kursai ar vertybinių popierių kainos. Rinkos riziką galima mažinti diversifikuojant investicijas ir naudojantis išvestiniais finansiniais instrumentais.
- **Operacinės rizikos valdymas:** rizika, kurią sukelia nepakankamos ar klaidingos vidinės procedūros, žmonių klaidos, sistemos gedimai ar išorinės įvykių, pavyzdžiui, kibernetinės atakos. Operacinės rizikos mažinimas gali apimti efektyvų IT saugumo planą, kokybišką personalo mokymą ir patikimus vidinius kontrolės mechanizmus.
- **Strateginės rizikos valdymas:** rizika, susijusi su netinkamais strateginiais sprendimais, negebėjimu pritaikyti strategiją ar prarastomis galimybėmis. Strateginė rizika gali būti mažinama nuolat stebint rinką ir konkurenciją, taip pat naudojant išsamią strateginio planavimo ir įgyvendinimo procesą.
- **Reputacijos rizikos valdymas:** reputacijos rizika susijusi su galimu klientų ir partnerių praradimu dėl neigiamo visuomenės požiūrio. Kredito unijos gali sumažinti šią riziką užtikrindamos aukštą klientų aptarnavimo lygį, veiklos skaidrumą ir laiku reaguodamos į problemas bei konfliktus.
- **Reguliavimo rizika:** rizika, susijusi su naujų ar besikeičiančių teisės aktų, kurie gali turėti įtakos kredito unijos veiklai, poveikiu. Reguliacinės rizikos mažinimas gali apimti reguliarią teisės aktų stebėseną, konsultavimąsi su teisininkais ir reguliavimo institucijomis, taip pat užtikrinimą, kad įmonė laikytųsi visų reikalavimų.
- **Technologinė rizika:** technologijos yra ir galimybė, ir rizika. Technologijos gali padėti padidinti efektyvumą ir paslaugų kokybę, tačiau jos taip pat gali kelti pavojų, pavyzdžiui, kibernetines atakas ir techninius sutrikimus. Šią riziką galima sumažinti investuojant į naujausias

technologijas, užtikrinant saugią ir veiksmingą technologijų infrastruktūrą ir mokant darbuotojus saugiai naudotis technologijomis.

Visos šios strategijos yra sudėtingos ir reikalauja nuolatinio vertinimo bei reguliavimo, kad būtų užtikrintas optimalus rizikos valdymas. Be to, svarbu, kad kredito unijos vadovybė ir valdyba būtų aktyviai įsitraukę į rizikos valdymo procesą ir užtikrintų, kad visoje organizacijoje būtų sukurta tinkama rizikos kultūra.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

- Aduda J., Obondy S. (2021). Credit Risk Management and Efficiency of Savings and Credit Cooperative Societies: A Review of Literature. *Journal of Applied Finance & Banking*, Vol. 11, No. 1.
- Aleknavičienė V. (2005). *Finansai ir kreditas*. ENCIKLOPEDIJA leidykla. ISBN 9986433355
<https://hdl.handle.net/20.500.12259/77688>
- Atanasova C., Li M., Rastan M. (2016). Deposit Insurance Design and Credit Union Risk. https://acfr.aut.ac.nz/__data/assets/pdf_file/0005/56408/37658-C-Atanasova_aug2016.pdf
- Baležentis, T., Kantaravičienė, A., Kėdaitis, V. (2013). A NON-PARAMETRIC ANALYSIS OF THE CREDIT UNION PERFORMANCE IN LITHUANIA. // . *Scientific Journal*. Vol. 35. No. 2.
- Bert, E. (1998). *Financial Innovation and Risk Management: The Cross-Guarantee Solution*
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.115908>
- Biery M. E. (2020). A Strong Loan Review System Is Good for Your Credit Union's Business: A strong credit risk review function is not only important for making examiners happy - here's how to implement one. Vol. 31 Issue 1.
- Bivainis J., Garškaitė K. Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas – *Ekonomika – Vilnius 2000* (16 p.), ISSN 1392-1258
- Bogdan V. (2018). A cultural analysis of financial slogans, the case of US banks and credit unions. Vol. 27 Issue 1.
- Bouri A., Ibtissem B. (2013). Credit risk management in microfinance: the conceptual framework. Vol. 2, Issue 1.
- Buddy G. (1996). Credit unions vs. Banks. Vol. 19, Issue 7.
- Canassa J., Costa B., Rogerio D., Bonacim G., Alberto C. (2021). Transformations in the Ownership Structure of Credit Unions: Banking Service Rates and the Expectations of Members and Directors. Vol. 19 Issue 6
- Cothren L., Bianchin G. and Dall'Anese E., "Online Optimization of Dynamical Systems With Deep Learning Perception," in *IEEE Open Journal of Control Systems*, vol. 1, pp. 306-321, 2022, doi: 10.1109/OJCSYS.2022.3205871.
- Dakurah, Henry A.; Goddard, Ellen W.; Osuteye, Nicholas (2005). Attitudes Towards and Satisfaction with Cooperatives in Alberta: A Survey Analysis. Doi: 10.22004/ag.econ.19559

- Domingo A. D., Thiagarajan S. (2014). A Study of Credit Risk in Credit Unions in Belize. ISSN: 2394-0913, Vol. 1 Issue 3.
- Donal G. McKillop & John O.S. Wilson (2015) Credit Unions as Cooperative Institutions: Distinctiveness, Performance and Prospects, Social and Environmental Accountability Journal, 35:2, 96-112, DOI: 10.1080/0969160X.2015.1022195
- Donald J. Smith, Thomas F. Cargill and Robert A. Meyer, (1981). An Economic Theory of a Credit Union <https://doi.org/10.2307/2327039>.
- Duarte A. F., Moreira V.R., Ferraresi A. A., Gerhard A. (2016). Evaluating credit union members' perception of service quality through service innovation. <https://doi.org/10.1016/j.rai.2016.06.007>
- Dubauskas, G. 2012. Sustainable growth of the financial sector: the case of credit unions, Journal of Security and Sustainability Issues 1(3): 159–166.
- Favalli R. T., Maia A. G., Silveira J.M. (2020). Governance and financial efficiency of Brazilian credit unions. <https://doi.org/10.1108/RAUSP-02-2019-0018>
- Frame W. S., Coelli T. J., (2001). U.S. Financial Services Consolidation: The Case of Corporate Credit Unions. Vol. 18 Issue 2.
- Gilson, R. and R. Kraakman: 1991 Reinventing the Outside Director: An agenda for Institutional Investors. Stanford Law Review 43, 863–906. <https://doi.org/10.2307/1228922>
- Goenner C. F., (2018). The Market for Private Student Loans: An Analysis of Credit Union Exposure, Risk, and Returns. Vol. 50, iss. 4.
- Grant, R. M. (201). Contemporary strategy analysis (9th ed.). John Wiley & Sons.
- Hellsten S., Mallin C. (2006). Are 'Ethical' or 'Socially Responsible' Investments Socially Responsible? DOI: 10.1007/s10551-006-0001-x
- Hesborn M. A. (2016). Effect of credit risk management practices on the financial performance of Saccos in Kissi County. Vol. IV, Issue 11.
- Hessou H., Lai V. S. (2018). Basel III capital buffers and Canadian credit unions lending: Impact of the credit cycle and the business cycle. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2018.01.009>
- Hossain A., Sobhani F., Omar N. (2019). Corporate governance, risk management and ethical investment: Evidence from banking industries. 10.5430/ijfr.v10n5p126
- Igarytė J., Ramanauskas J. (2011). Lietuvos kreditų unijų sistemos vystymosi tendencijų ir perspektyvų vertinimas. [file:///C:/Users/a130887/Downloads/2522413%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/a130887/Downloads/2522413%20(1).pdf)
- Yang A., (2021). Banks vs. Credit unions: Who is the real enemy? Vol. 206 Issue 9.

- Yijun Z., Fan L. (2014). The Impact of Credit Risk Management on Profitability of Commercial Banks: A Study of Europe. OAI: DiVA.org:umu-92799
- Jasevičienė, F., Mačiulis D. (2014). Kredito unijų veiklos analizė. [file:///C:/Users/a130887/Downloads/6151536%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/a130887/Downloads/6151536%20(1).pdf)
- Jasevičienė F., Tamošiūnienė, R., Vidzbelytė, S. (2015). Credit Union's Theoretical Aspects and Performance Analysis. <file:///C:/Users/a130887/Downloads/8800256.pdf>
- Jurevičienė D., Gausienė, E. (2010). Finansinės gyventojų elgsenos ypatumai. <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2010~1367173081691/J.04~2010~1367173081691.pdf>
- Kaleininkaitė L., Trumpaitė I. Verslo rizikos valdymas ir jo tobulinimas – Verslas: teorija ir praktika, 2007. ISSN 1648-0627.
- Kang, C. M.; Wang, M. C.; Lin, L. Financial Distress Prediction of Cooperative Financial Institutions—Evidence for Taiwan Credit Unions. Int. J. Financial Stud. 2022. <https://doi.org/10.3390/ijfs10020030>
- Kėdaitis V., Žilinskas E. (2013). Lietuvos kredito unijų veiklos rizikingumo vertinimas. Vol. 52, No. 1.
- Kėdaitis, V., Girčytė J. (2015). LIETUVOS KREDITO UNIJŲ VEIKLOS EFEKTYVUMO VERTINIMAS// Lithuanian Journal of Statistics. Vol. 54. No. 1.
- Kiyak D. (2014). Lietuvos Kreditų unijų veiklos vertinimas. <file:///C:/Users/a130887/Downloads/13116-Article%20Text-18508-1-10-20190708.pdf>
- Kumkit T., Dao Le Trang Anh, Gan C., Baiding Hu, Members' perspectives of good governance practice of Thailand's credit union cooperatives, Journal of Asian Business and Economic Studies, 10.1108/JABES-06-2022-0154, (2023)
- Kusumajati T. O., (2016). Institutional and Economic Factors in the Sustainability of Credit Union in Indonesia. https://repository.usd.ac.id/14712/1/3638_PROCEEDINGS+ICP+2016.pdf#page=147
- Mackevičius J., Giriūnas L., Valkauskas R. (2014). Finansinė analizė. Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 9786094593697.
- Maheux P., (2020). Développement international Desjardins. <https://www.desjardins.com/ressources/pdf/DID-50-years-inclusive-finance.pdf?resVer=1608562755000>

- Mays E. (1998). Credit Risk Modeling: Design and Application. [Credit Risk Modeling: Design and Application - Elizabeth Mays - Google Books](#)
- Maggiolini P., Mistrulli P. E. A survival analysis of denovo co-operative credit banks – Empirical Economics, 2005
- Mavenga F., Olfert M. R., (2012). The Role of Credit Unions in Rural Communities in Canada. Vol. 40 Issue 1.
- McKillop, D., French, D., Quinn, B., Sobiech, A. L., & Wilson, J. O. S. (2020). Cooperative financial institutions: A review of the literature. Centre for responsible banking & finance working paper, (20-0X).
- McKillop, D., & Wilson, J. O. (2011). Credit unions: A theoretical and empirical overview. Financial Markets, Institutions & Instruments, 20(3), 79–123.
- Morgan, Horatio M. (2013). Credit Unions, Consolidation and Business Formation: Evidence from Canadian provinces. <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/52327/>
- Moore H., Moore W., Bird K. (2022). Credit Union Customer Satisfaction and Succession Planning: Leadership Is the Key. Vol. 14 Issue 2.
- Odhiambo, S.P.O., (2019). Determinants of financial performance of savings and credit cooperative societies in Nakuru town, Kenya. Vol. 1, Iss. 1.
- Pastusiak R., Jasiniak M., Pluskota A. (2022). Credit Risk in the Euro Area Compared to Other European Union Countries. VOL. LVI, 1.
- Peterson, A. H. (1999). Update Credit Union System. Vol. 65 Issue 11.
- Pille P., Paradi J. C. (2022). Financial performance analysis of Ontario (Canada) Credit Unions: An application of DEA in the regulatory environment. [https://doi.org/10.1016/S0377-2217\(01\)00359-9](https://doi.org/10.1016/S0377-2217(01)00359-9)
- Railienė G., Sinevičienė L. (2015). Performance Valuation of Credit Unions Having Social and Self-sustaining Aim. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.561>
- Reosti J. (2019). Credit unions vs. banks: How we got here. <https://vpn2.vu.lt/+CSCO+1075676763663A2F2F6A726F2E662E726F667062756266672E70627A++/ehost/detail/detail?vid=17&sid=c77f11a5-5bf3-4dd3-b97e-ca83f8813871%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d>
- Riitsalu L. (2020). Finansinės elgsenos ekspertė: kodėl priimame neracionalius finansinius sprendimus? <https://blog.swedbank.lt/asmeniniai-finansai-visuomene/finansines-elgsenos-eksperte-kodel-priimame-neracionalius-finansinius>

- Rijin van J. (2021). The cooperative identity at U.S. credit unions. <https://doi.org/10.1016/j.jcom.2021.100152>
- Ryder, N., Chambers, C. The Credit Crunch – Are credit unions able to ride out the storm? J Bank Regul 11, 76–86 (2009). <https://doi.org/10.1057/jbr.2009.14>
- Ryland A. Taylor (1971) The Credit Union as A Cooperative Institution, Review of Social Economy, 29:2, 207-217, DOI: 10.1080/00346767100000033
- Zhu W., Yang J, Lv H. (2021). Pandemic Uncertainty and Socially Responsible Investments. DOI: 10.3389/fpubh.2021.661482
- Schwartz, M.S. The "Ethics" of Ethical Investing. Journal of Business Ethics 43, 195–213 (2003). <https://doi.org/10.1023/A:1022933912939>
- Sesickas L. (2016). Kredito unijų sektoriaus reforma: kirpti tik pamatavus devynis kartus. [L. Sesickas. Kredito unijų sektoriaus reforma: kirpti tik pamatavus devynis kartus - Advokatų kontora GLIMSTEDT](https://www.glimstedt.lt/kredito-uniju-sektoriaus-reforma-kirpti-tik-pamatavus-devynis-kartus-advokatu-kontora-glimstedt)
- Sparkes R. Ethical investment: whose ethics, which investment?, 2008. <https://doi.org/10.1111/1467-8608.00233>
- Sparkes R. (2022) Socially Responsible Investment: A Global Revolution, <https://books.google.se/books?hl=en&lr=&id=JgnqYLa13EQC&oi=fnd&pg=P>
- Sun L., Rabarison M. K. (2018). Performance Efficiency Evaluation of U.S. Credit Unions Around the 2009. //The Journal of Business Inquiry 2018, 18, Issue 2.

ANALYSIS AND EVALUATION OF THE ACTIVITY OF LITHUANIAN CREDIT UNIONS

Vilda STUOGYTĖ

Master thesis

Finance and banking master study programme

Vilnius University, Faculty of Economics and Business Administration

Supervisor - Doc. Egidijus Bikas

Vilnius, 2024

SUMMARY

62 pages, 15 charts, 7 pictures, 65 references.

The primary purpose of this master's thesis is to analyse and evaluate the activity of Lithuanian credit unions.

The work consists of three main parts: the analysis of literature, the research and its results, the conclusion, and recommendations.

Literature analysis reviews the concept of credit unions, the assessment methods used, and risk evaluation. It presents the structure of Canadian credit unions, a crucial foundation for all credit unions worldwide. The literature analysis provides similarities and differences between commercial and cooperative banks.

After the literature analysis, the author embarked on a study concerning the analysis and risks associated with credit unions. This investigation involved conducting analyses on cooperative and commercial banks, employing various financial metrics to ascertain insights into their fluctuations. Within the scope of the study, an extensive examination of credit union operations was conducted, focusing on five prominent credit unions that operated during the global economic crisis. The author scrutinized the indicators of these credit unions, which encompassed the computation of Return on Assets (ROA), assessment of capital adequacy, and analysis of financial statement metrics. These meticulous evaluations provided a holistic understanding of the changes in risk profiles and the progress observed within cooperative banking institutions.

The conducted research revealed that the financial indicators of credit unions are not sufficiently stable, and the results could be utilized to mitigate risks. One of the significant problems identified is that loans granted by credit unions need to be more adequately assessed. There should be mandatory

careful analysis of customers' personal information, and loan approval processes need to be thoroughly reviewed.

The conclusions and recommendations summarize the main concepts of literature analysis as well as the results of the performed research. The results of the study could give valuable guidelines to credit unions and help avoid credit and management risks in the future.

PRIEDAI

Kredito unijų 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.

1 priedas. „EBITUM“ 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.

	TURTAS	2018	2019	2020	2021	2022
A.	Turtas	7421	7894	10503	12955	13966
I.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	713	826	2005	2709	1414
II.	Investicijos į vertybinius popierius	200	141	141	175	221
III.	Kredito įstaigoms suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	1313	164	72	81	376
IV.	Kredito unijos nariams suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	5054	6550	8073	9771	11759
V.	Kitas finansinis turtas	0	0	0	0	0
VI.	Atsargos, už skolas perimtas ir kitas turtas	18	12	2	2	2
VII.	Ilgalaikis materialusis turtas	123	198	198	210	191
VIII.	Nematerialusis turtas		3	12	7	3
	Turto iš viso	7421	7894	10503	12955	13966

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2018	2019	2020	2021	2022
B.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	6629	6952	9337	11652	12411
I.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai kredito įstaigoms	188	421	1623	2607	4631
II.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai klientams ir kredito unijos nariams	6422	6511	7683	8973	7684

III.	Kitos mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	19	20	31	72	96
IV.	Atidėjiniai					
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	792	942	1166	1303	1555
I.	Pajinis kapitalas	720	769	858	856	916
II.	Privalomieji rezervai ir kapitalas		72	173	307	448
III.	Perkainojimo rezervas					
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	72	101	135	140	191
IV.1	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	87	101	135	140	191
IV.2	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	-15				
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	7421	7894	10503	12955	13966

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Palūkanų pajamos	271	315	411	508	614
II.	Palūkanų sąnaudos	47	50	67	85	112
III.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos pajamos	43	62	92	71	99
IV.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos sąnaudos	6	10	11	9	11
V.	Finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	(12)	(7)	(30)	(8)	4
V.1.	Specialiųjų atidėjinių sąnaudos (-)	12	18	30	8	(4)
V.2.	Kitas finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas		11			
VI.	Kitas finansinės ir investicinės veiklos pelnas (nuostoliai)					
VII.	Bendrosios administracinės sąnaudos	152	200	246	315	371
VIII.	Kitos veiklos pajamos					

IX.	Kitos veiklos sąnaudos	1				
X.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	96	110	149	162	223
XI.1.	Atidėtasias pelno mokestis					
XI.2	Pelno mokestis	9	9	14	22	32
XII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	87	101	135	140	191

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Pagrindinės veiklos pinigų srautai					
I.1.1	gautos palūkanos	270	314	420	506	599
I.1.2.	sumokėtos palūkanos	44	43	71	80	108
I.1.	Rezultatas	226	271	349	426	491
I.2.1	gauti komisiniai	29	48	79	60	84
I.2.2	Sumokėti komisiniai	6	10	11	9	11
I.2.2	Rezultatas	23	38	68	51	73
I.3.1	susigražintos paskolos iš kredito unijos narių	2926	2310	2740	3782	4989
I.3.2	suteiktos paskolos kredito unijos nariams	3606	3811	4301	5488	6964
I.3.	Rezultatas	-680	-1501	-1561	-1706	-1975
I.4.1	indėlių iš klientų ir kredito unijos narių įplaukos	17637	16253	19956	25454	76909
I.4.2	indėlių iš klientų ir kredito unijos narių išmokos	17211	16170	18780	24168	28901
I.4.	Rezultatas	426	83	1176	1280	-1292
I.5.1	kredito įstaigoms suteiktų paskolų ir specialiosios paskirties lėšų įplaukos	2120	2052	101	8	19

I.5.2	kredito įstaigoms suteiktų paskolų ir specialiosios paskirties lėšų išmokos	2106	904	9	17	313
I.5.	Rezultatas	14	1148	92	-9	-294
I.6.1	įplaukos iš kredito įstaigų (gautos paskolos)	538	288	1852	1192	5724
I.6.2	išmokos kredito įstaigoms (grąžintos paskolos)	478	55	650	209	3701
I.6.	Rezultatas	60	233	1202	983	2023
I.7.1.	kitos už paslaugas gautos sumos					
I.7.2.	kitos pagrindinės veiklos pinigų įplaukos	15	14	14	12	15
I.7.3	kitos pagrindinės veiklos pinigų išmokos	146	192	226	264	329
I.7.4.	Sumokėtas pelno mokestis					17
I.7.	Rezultatas	-131	-178	-212	-252	-331
	<u>Grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai</u>	-62	94	1114	779	-1305
II.	Investicinės veiklos pinigų srautai					
II.1.1	Įplaukos perleidžiant vertybinius popierius	104	59			
II.1.2	Išmokos įsigyjant vertybinius popierius	59			34	47
II.1.	Rezultatas	45	59	0	-34	-47
II.2.1	Įplaukos perleidžiant ilgalaikį turta	8			13	
II.2.2	Išmokos įsigyjant ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį turta	20	89	25	51	4

II.2.	Rezultatas	-12	-89	-25	-34	-4
II.3.1	kitos investicinės veiklos pinigų įplaukos	0			13	
II.3.2	kitos investicinės veiklos pinigų išmokos	1			51	
II.3.	Rezultatas	-1	0		-38	
	<u>Grynieji investicinės veiklos pinigų srautai</u>	32	-30	-25	-72	-51
III.	Finansinės veiklos pinigų srautai					
III.1.1	pajų įmokos	126	67	113	51	70
III.1.2	išstojusiems nariams gražinti pagrindiniai ir papildomi pajai	77	18	23	54	9
III.1.3	pelno dalies išmokėjimas kredito unijos nariams					
III.1	Rezultatas	49	49	90	-3	61
III.2.1	pagal subordinuotuosius įsipareigojimus gautos sumos		0	0		0
III.2.1	pagal subordinuotuosius įsipareigojimus sumokėtos sumos	0	0	0	0	0
III.2	Rezultatas	0	0	0	0	0
III.3.1	kitos finansinės veiklos pinigų įplaukos					
III.3.2	kitos finansinės veiklos pinigų išmokos					
III.3.	Rezultatas	0	0	0	0	0
	<u>Grynieji finansinės veiklos pinigų srautai</u>	49	49	90	-3	61

IV.	Grynasis pinigų srautų padidėjimas (sumažėjimas)	19	113	1179	704	-1295
V.	Pinigai laikotarpio pradžioje	694	713	826	2005	2709
VI.	Pinigai laikotarpio pabaigoje	713	826	2005	2709	1414

2 priedas. „Achemos“ kredito unijos 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.

	TURTAS	2018	2019	2020	2021	2022
A.	Turtas	2879	3014	3202	3233	3071
I.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	403	430	355	324	364
II.	Investicijos į vertybinius popierius	0	0	0	0	0
III.	Kredito įstaigoms suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	1379	1331	1383	1156	980
IV.	Kredito unijos nariams suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	1036	1196	1406	1692	1666
V.	Kitas finansinis turtas	61	57	58	61	61
VI.	Atsargos, už skolas perimtas ir kitas turtas	0	0	0	0	0
VII.	Ilgalaikis materialusis turtas	0	0	0	0	0
VIII.	Nematerialusis turtas	0	0	0	0	0
	Turto iš viso	2879	3014	3202	3233	3071

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Palūkanų pajamos	74	78	82	95	99
II.	Palūkanų sąnaudos	8	8	7	9	8
III.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos pajamos	9	11	13	19	15

IV.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos sąnaudos	8	8	8	10	7
V.	Finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	9	-2	2	9	-1
V.1.	Specialiųjų atidėjinių sąnaudos (-)	0	2	-1	-5	1
V.2.	Kitas finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	9	0	1	4	0
VI.	Kitas finansinės ir investicinės veiklos pelnas (nuostoliai)	0	0	0	0	0
VII.	Bendrosios administracinės sąnaudos					
VIII.	Kitos veiklos pajamos	76	70	77	80	80
IX.	Kitos veiklos sąnaudos	2	1	1	1	1
X.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	10	10	11	13	12
XI.1.	Atidėtas pelno mokestis	-8	-8	-5	12	7
XI.2.	Pelno mokestis	0	0	0	0	0
XII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-8	-8	-5	12	7

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2018	2019	2020	2021	2022
B.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2711	2847	3043	3057	2890
I.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai kredito įstaigoms	15	30	21	36	39

II.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai klientams ir kredito unijos nariams	2685	2809	3012	3010	2840
III.	Kitos mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	11	8	10	11	11
IV.	Atidėjiniai	0	0	0	0	0
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	168	167	159	176	181
I.	Pajinis kapitalas	173	179	177	182	179
II.	Privalomieji rezervai ir kapitalas	3	0	0	0	0
III.	Perkainojimo rezervas	0	0	0	0	0
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	-8	-12	-18	-6	2
IV.1	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	0	-4	-13	-18	12
IV.2	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	-8	-8	-5	12	7
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	2879	3014	3202	3233	3071

3 priedas. Kauno kredito unija 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.

	TURTAS	2018	2019	2020	2021	2022
A.	Turtas	19551	18416	19071	19071	22789
I.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	2604	1300	3153	3153	4350
II.	Investicijos į vertybinius popierius	475	275	275	275	363
III.	Kredito įstaigoms suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	1659	962	178	178	180

IV.	Kredito unijos nariams suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	14440	15678	15303	15303	17735
V.	Kitas finansinis turtas					
VI.	Atsargos, už skolas perimtas ir kitas turtas	344	183	147	147	137
VII.	Ilgalaikis materialusis turtas	26	17	11	11	11
VIII.	Nematerialusis turtas	3	1	4	4	13
	Turto iš viso	19551	18416	19071	19071	22789

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2018	2019	2020	2021	2022
B.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	18377	17389	17887	17887	21325
I.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai kredito įstaigoms	1576	409	0	0	2642
II.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai klientams ir kredito unijos nariams	16730	16913	17815	17815	18612
III.	Kitos mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	71	67	72	72	71
IV.	Atidėjiniai					
V.	Subordinuotieji įsipareigojimai					
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	1174	1027	1184	1184	1464
I.	Pajinis kapitalas	1644	1501	1531	1531	1662
II.	Privalomieji rezervai ir kapitalas					
III.	Perkainojimo rezervas					

IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	-470	-474	-347	-347	-198
IV.1	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	-64	-4	127	127	149
IV.2	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	-406	-470	-474	-474	-347
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	19551	18416	19071	19071	22789

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Palūkanų pajamos	804	925	885	885	960
II.	Palūkanų sąnaudos	309	305	305	305	327
III.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos pajamos	156	155	182	182	151
IV.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos sąnaudos	5	8	7	7	9
V.	Finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	49	84	60	60	119
V.1.	Specialiųjų atidėjinių sąnaudos (-)	17	173	135	135	166
V.2.	Kitas finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	32	-89	-75	-75	-47
VI.	Kitas finansinės ir investicinės veiklos pelnas (nuostoliai)					
VII.	Bendrosios administracinės sąnaudos	760	694	702	702	729

VIII.	Kitos veiklos pajamos	1	1	22	22	
IX.	Kitos veiklos sąnaudos			2	2	7
X.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	-64	158	133	133	158
XI.1.	Atidėtasis pelno mokestis		155	0	0	0
XI.2.	Pelno mokestis		7	6	6	9
XII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-64	-4	127	127	149

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Pagrindinės veiklos pinigų srautai					
I.1.1	gautos palūkanos	797	951	917	917	980
I.1.2.	sumokėtos palūkanos	255	277	279	279	324
I.1.	Rezultatas	542	674	638	638	656
I.2.1	gauti komisiniai	96	97	125	125	121
I.2.2	Sumokėti komisiniai	7	8	7	7	9
I.2.2	Rezultatas	89	89	118	118	112
I.3.1	susigražintos paskolos iš kredito unijos narių	3651	5262	5025	5025	4729
I.3.2	suteiktos paskolos kredito unijos nariams	7551	6430	4622	4622	7093
I.3.	Rezultatas	-3900	-1168	403	403	-2364
I.4.1	indėlių iš klientų ir kredito unijos narių įplaukos	41785	41335	38638	38638	42828
I.4.2	indėlių iš klientų ir kredito unijos narių išmokos	37415	41179	37762	37762	42035
I.4.	Rezultatas	4370	156	876	876	793

I.5.1	kredito įstaigoms suteiktų paskolų ir specialiosios paskirties lėšų įplaukos	4102	5655	800	800	1754
I.5.2	kredito įstaigoms suteiktų paskolų ir specialiosios paskirties lėšų išmokos	5653	4958	16	16	1756
I.5.	Rezultatas	-1551	697	784	784	-2
I.6.1	įplaukos iš kredito įstaigų (gautos paskolos)	1376	0	0	0	4172
I.6.2	išmokos kredito įstaigoms (grąžintos paskolos)	1207	1167	409	409	1544
I.6.	Rezultatas	169	-1167	-409	-409	2628
I.7.1.	kitos už paslaugas gautos sumos	61	59	58	58	31
I.7.2.	kitos pagrindinės veiklos pinigų įplaukos	-9				
I.7.3	kitos pagrindinės veiklos pinigų išmokos	738	699	649	649	700
I.7.4.	Sumokėtas pelno mokestis			9	9	13
I.7.	Rezultatas	-686	-640	-600	-600	-682
	<u>Grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai</u>	-967	-1359	1810	1810	1141
II.	Investicinės veiklos pinigų srautai					
II.1.1	įplaukos perleidžiant vertybinius popierius		200			
II.1.2	išmokos įsigyjant vertybinius popierius	122	0			58
II.1.	Rezultatas	-122	200	0	0	-58
II.2.1	įplaukos perleidžiant ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį turta					
II.2.2	išmokos įsigyjant ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį turta	15	2	7	7	17

II.2.	Rezultatas	-15	-2	-7	-7	-17
II.3.1	kitos investicinės veiklos pinigų įplaukos			22	22	0
II.3.2	kitos investicinės veiklos pinigų išmokos			2	2	0
II.3.	Rezultatas			20	20	0
	<u>Grynieji investicinės veiklos pinigų srautai</u>	-137	198	13	13	-75
III.	Finansinės veiklos pinigų srautai					
III.1.1	pajų įmokos	1173	359	242	242	339
III.1.2	išstojusiems nariams gražinti pagrindiniai ir papildomi pajai	1087	502	212	212	208
III.1.3	pelno dalies išmokėjimas kredito unijos nariams					
III.1	Rezultatas	86	-143	30	30	131
III.2.1	pagal subordinuotuosius įsipareigojimus gautos sumos					
III.2.1	pagal subordinuotuosius įsipareigojimus sumokėtos sumos					
III.2	Rezultatas					
III.3.1	kitos finansinės veiklos pinigų įplaukos					
III.3.2	kitos finansinės veiklos pinigų išmokos					
III.3.	Rezultatas					
	<u>Grynieji finansinės veiklos pinigų srautai</u>	86	-143	30	30	131

IV.	Grynasis pinigų srautų padidėjimas (sumažėjimas)	-1018	-1304	1853	1853	1197
V.	Pinigai laikotarpio pradžioje	3622	2604	1300	1300	3153
VI.	Pinigai laikotarpio pabaigoje	2604	1300	3153	3153	4350

4 priedas. „ARKU“ kredito unijos 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.

	TURTAS	2018	2019	2020	2021	2022
A.	Turtas	3506	5643	6553	8128	8884
I.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	617	644	1563	1547	770
II.	Investicijos į vertybinius popierius	45	45	45	125	154
III.	Kredito įstaigoms suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	55	227	45	56	657
IV.	Kredito unijos nariams suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	2732	4704	4853	6364	7245
V.	Kitas finansinis turtas	34	0			
VI.	Atsargos, už skolas perimtas ir kitas turtas	10	12	29	22	43
VII.	Ilgalaikis materialusis turtas	13	11	18	14	15
VIII.	Nematerialusis turtas					
	Turto iš viso	3506	5643	6553	8128	8884

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2018	2019	2020	2021	2022
B.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	3251	5265	6126	7633	8446
I.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai kredito įstaigoms	732	2065	1267	1917	2702

II.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai klientams ir kredito unijos nariams	2499	3175	4835	5687	5713
III.	Kitos mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	20	25	24	29	30
IV.	Atidėjiniai				0	1
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	255				
I.	Pajinis kapitalas	365	378	427	495	438
II.	Privalomieji rezervai ir kapitalas		621	666	701	733
III.	Perkainojimo rezervas					1
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	-147	-243	-239	-206	-296
IV.1	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	-26	-96	4	33	-90
IV.2	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	-121	-147	-243	-239	-206
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	3596	5643	6553	8128	8884

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Palūkanų pajamos	120	220	281	333	445
II.	Palūkanų sąnaudos	41	52	81	113	145
III.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos pajamos	33	78	94	156	161
IV.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos sąnaudos	2	2	2	3	14
V.	Finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	31	-140	-4	18	-60

V.1.	Specialiujų atidėjinių sąnaudos (-)	-24	140	-4	18	-60
V.2.	Kitas finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	7	0			
VI.	Kitas finansinės ir investicinės veiklos pelnas (nuostoliai)					
VII.	Bendrosios administracinės sąnaudos	174	200	283	353	477
VIII.	Kitos veiklos pajamos	1				
IX.	Kitos veiklos sąnaudos					
X.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	-32	-96	5	38	-90
XI.1.	Atidėtasis pelno mokestis			1	3	
XI.2.	Pelno mokestis	-6			2	
XII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-26	-96	4	33	-90

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Pagrindinės veiklos pinigų srautai					
I.1.1.	gautos palūkanos	108	216	276	331	430
I.1.2.	sumokėtos palūkanos	27	56	44	103	114
I.1.	Rezultatas	81	160	232	228	316
I.2.1.	gauti komisiniai	22	61	73	136	125
I.2.2.	Sumokėti komisiniai	2	2	2	3	14
I.2.2	Rezultatas	20	59	71	133	111
I.3.1.	susigražintos paskolos iš kredito unijos narių	554	1001	1309	1595	1992

I.3.2	suteiktos paskolos kredito unijos nariams	1612	3076	1390	3092	2918
I.3.	Rezultatas	-1058	-2075	-81	-1497	-926
I.4.1	indėlių iš klientų ir kredito unijos narių įplaukos	5124	8593	10537	12925	13234
I.4.2	indėlių iš klientų ir kredito unijos narių išmokos	4504	7912	8914	12082	13238
I.4.	Rezultatas	620	861	1623	843	-4
I.5.1	kredito įstaigoms suteiktų paskolų ir specialiosios paskirties lėšų įplaukos	642	31	2250	300	7559
I.5.2	kredito įstaigoms suteiktų paskolų ir specialiosios paskirties lėšų išmokos	680	203	2068	310	8160
I.5.	Rezultatas	-38	-172	182	-10	-601
I.6.1	įplaukos iš kredito įstaigų (gautos paskolos)	690	2297	654	1243	2284
I.6.2	išmokos kredito įstaigoms (grąžintos paskolos)	264	964	1454	593	1500
I.6.	Rezultatas	426	1333	-800	650	784
I.7.1.	kitos už paslaugas gautos sumos	7	17	30	15	17
I.7.2.	kitos pagrindinės veiklos pinigų įplaukos	0				
I.7.3	kitos pagrindinės veiklos pinigų išmokos	141	193	372	335	464
I.7.4.	Sumokėtas pelno mokestis	1			1	4
I.7.	Rezultatas	-135	-176	-342	-321	-451
	<u>Grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai</u>	-84	-190	885	26	-771

II.	Investicinės veiklos pinigų srautai					
II.1.1	įplaukos perleidžiant vertybinius popierius	0				
II.1.2	išmokos įsigyjant vertybinius popierius	10			75	30
II.1.	Rezultatas	-10			-75	-30
II.2.1	įplaukos perleidžiant ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį turta	0				
II.2.2	išmokos įsigyjant ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį turta	13	2	12	2	8
II.2.	Rezultatas	-13	-2	-12	-2	-8
II.3.1	kitos investicinės veiklos pinigų įplaukos					
II.3.2	kitos investicinės veiklos pinigų išmokos					
II.3.	Rezultatas	0				
	<u>Grynieji investicinės veiklos pinigų srautai</u>	-23	-2	-12	-77	-38
III.	Finansinės veiklos pinigų srautai					
III.1.1	pajų įmokos	155	285	116	127	139
III.1.2	išstojusiems nariams gražinti pagrindiniai ir papildomi pajai	118	66	70	92	107
III.1.3	pelno dalies išmokėjimas kredito unijos nariams					
III.1	Rezultatas	37	219	46	35	32

III.2.1	pagal subordinuotuosius įsipareigojimus gautos sumos					
III.2.1	pagal subordinuotuosius įsipareigojimus sumokėtos sumos					
III.2	Rezultatas	0				
III.3.1	kitos finansinės veiklos pinigų įplaukos					
III.3.2	kitos finansinės veiklos pinigų išmokos	0				
III.3.	Rezultatas	0				
	<u>Grynieji finansinės veiklos pinigų srautai</u>	37	219	46	35	32
IV.	Grynasis pinigų srautų padidėjimas (sumažėjimas)	-70	27	919	-16	-777
V.	Pinigai laikotarpio pradžioje	687	617	644	1563	1547
VI.	Pinigai laikotarpio pabaigoje	617	644	1563	1547	770

5 priedas. „Taupa“ kredito unijos 2018-2022 m. balansinė ataskaitos, tūkst. Eur.

	TURTAS	2018	2019	2020	2021	2022
A.	Turtas	26754	42960	51482	64089	68755
I.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	5135	10668	9342	8358	4582
II.	Investicijos į vertybinius popierius	1299		1261	1189	1065
III.	Investicijos į centrinės kredito unijos kapitalą		690	800		1219

IV.	Kredito įstaigoms suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos		800	38406		3000
V.	Kredito unijos nariams suteiktos paskolos ir kitos iš jų gautinos sumos	19249	30536	38406	51609	57550
VI.	Kitas finansinis turtas	755	765	627	699	1110
VII.	Atsargos, už skolas perimtas ir kitas turtas	90	38	628	1796	909
VIII.	Ilgalaikis materialusis turtas	210	221	385	408	476
IX.	Nematerialusis turtas	16	42	33	30	63
	Turto iš viso	26754	42960	51482	64089	69974

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2018	2019	2020	2021	2022
B.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	24883	69943	47486	58623	63935
I.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai kredito įstaigoms					
II.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai klientams ir kredito unijos nariams	24860	39886	47370	57427	62471
III.	Kitos mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	23	57	116	196	364
IV.	Atidėjiniai				1000	1100

C.	NUOSAVAS KAPITALAS	1871	3017	3996	5466	6039
I.	Pajinis kapitalas	2115	2939	3619	4660	5215
II.	Privalomieji rezervai ir kapitalas	1			377	806
III.	Perkainojimo rezervas					
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	-245	78	377	429	18
IV.1	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	51	323	299	429	18
IV.2	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	-296	-245	78		
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	26754	42960	51482	64089	69974

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Palūkanų pajamos	985	1675	2410	2833	3606
II.	Palūkanų sąnaudos	494	699	906	1115	1342
III.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos pajamos	130	274	434	535	533
IV.	Komisinių ir klientų aptarnavimo veiklos sąnaudos	25	32	3	2	13
V.	Finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	120	18	(84)	(22)	(5)

V.1.	Specialiuju atidėjinių sąnaudos (-)	77	(5)	(95)	(22)	(5)
V.2.	Kitas finansinio turto vertės pasikeitimo ir pardavimo rezultatas	43	23	11		
VI.	Kitas finansinės ir investicinės veiklos pelnas (nuostoliai)					
VII.	Bendrosios administracinės sąnaudos	664	904	1393	1998	2790
VIII.	Kitos veiklos pajamos			15	260	29
IX.	Kitos veiklos sąnaudos			123	3	
X.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	52	332	350	488	18
XI.1.	Atidėtas pelno mokestis					
XI.2.	Pelno mokestis	1	9	51	59	
XII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	51	323	299	429	18

Eil. Nr.	Straipsniai	2018	2019	2020	2021	2022
I.	Pagrindinės veiklos pinigų srautai					
I.1.1	gautos palūkanos	929	1600	2421	2503	3606

I.1.2.	sumokėtos palūkanos	412	562	740	1227	1342
I.1.	Rezultatas	517	1038	1681	1276	2264
I.2.1	gauti komisiniai	112	274	434	535	305
I.2.2	Sumokėti komisiniai	25	32	2	2	13
I.2.2	Rezultatas	87	242	432	533	292
I.3.1	susigražintos paskolos iš kredito unijos narių	4464	7928	14519	21826	23293
I.3.2	suteiktos paskolos kredito unijos nariams	9909	19215	22854	35337	29407
I.3.	Rezultatas	(5445)	(11287)	(8335)	(13511)	(6114)
I.4.1	indėlių iš klientų ir kredito unijos narių įplaukos	57614	111949	138580	189040	178391
I.4.2	indėlių iš klientų ir kredito unijos narių išmokos	54151	96930	131215	179040	172347
I.4.	Rezultatas	3463	15019	7365	10000	6044
I.5.1	kredito įstaigoms suteiktų paskolų ir specialiosios paskirties lėšų įplaukos			690	1000	100
I.5.2	kredito įstaigoms suteiktų paskolų ir specialiosios paskirties lėšų išmokos		690	800	200	4219
I.5.	Rezultatas		(690)	(110)	800	
I.6.1	įplaukos iš kredito įstaigų (gautos paskolos)					
I.6.2	išmokos kredito įstaigoms (grąžintos paskolos)					
I.6.	Rezultatas					
I.7.1.	kitos už paslaugas gautos sumos	4		26		
I.7.2.	kitos pagrindinės veiklos pinigų įplaukos				50	257

I.7.3	kitos pagrindinės veiklos pinigų išmokos	(1229)	(814)	(1346)	(2094)	(2790)
I.7.4.	Sumokėtas pelno mokestis		1	21	30	
I.7.	Rezultatas	(1225)	(813)	(1299)	(2014)	(2533)
	<u>Grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai</u>	(2603)	3509	(266)	(2916)	(4166)
II.	Investicinės veiklos pinigų srautai					
II.1.1	įplaukos perleidžiant vertybinius popierius	37	1300	3	71	125
II.1.2	išmokos įsigyjant vertybinius popierius	4	1	1257	-	-
II.1.	Rezultatas	33	1299	(1254)	71	125
II.2.1	įplaukos perleidžiant ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį turta				6	
II.2.2	išmokos įsigyjant ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį turta	227	99	276	185	290
II.2.	Rezultatas	(227)	(99)	(276)	(180)	(290)
II.3.1	kitos investicinės veiklos pinigų įplaukos	61				
II.3.2	kitos investicinės veiklos pinigų išmokos	85		210		
II.3.	Rezultatas	(24)		(210)		
	<u>Grynieji investicinės veiklos pinigų srautai</u>	(218)	1200	(1740)	(109)	(165)
III.	Finansinės veiklos pinigų srautai					
III.1.1	pajų įmokos	1095		680	1041	555

III.1.2	išstojusiems nariams gražinti pagrindiniai ir papildomi pajai	638	824			
III.1.3	pelno dalies išmokėjimas kredito unijos nariams					
III.1	Rezultatas	457	824	680	1041	555
III.2.1	pagal subordinuotuosius įsipareigojimus gautos sumos				1000	
III.2.1	pagal subordinuotuosius įsipareigojimus sumokėtos sumos					
III.2	Rezultatas				1000	
III.3.1	kitos finansinės veiklos pinigų įplaukos					
III.3.2	kitos finansinės veiklos pinigų išmokos					
III.3.	Rezultatas					
	<u>Grynieji finansinės veiklos pinigų srautai</u>	457	824	680	2041	555
IV.	Grynasis pinigų srautų padidėjimas (sumažėjimas)	(2364)	5533	(1326)	(984)	(3776)
V.	Pinigai laikotarpio pradžioje	7499	5135	10668	9342	8358
VI.	Pinigai laikotarpio pabaigoje	5135	10668	9342	8358	4582

6 priedas. Horizontalioji analizė

Kredito unija	Rūšis	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Išvada
„EBITUM“	Pajamos	377 000	503 000	579 000	713 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+33,5%	+15,1%	+23,1%	
	Sąnaudos	50 000	67 000	85 000	112 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+34,0%	+26,9%	+31,8%	
	Grynasis pelnas (nuostoliai)	101 000	135 000	140 000	191 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+33,7%	+3,7%	+36,4%	
	Turto vertė	7 894 000	10 503 000	12 955 000	13 966 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+33,1%	+23,4%	+7,8%	
	Nuosavas Kapitalas	942 000	1 166 000	1 303 000	1 555 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+23,8%	+11,7%	+19,3%	
„Achema“	Pajamos	90 000	96 000	115 000	115 000	Stabilios
	Pokyčiai %		+6,7	+19,8	0,0	
	Sąnaudos	8 000	7 000	9 000	8 000	Stabilios
	Pokyčiai %		-12,5	+28,6	-11,1	
	Grynasis pelnas (nuostoliai)	-8 000	-5 000	12 000	7 000	Mažėjo
	Pokyčiai %		+37,5	+140,0	-41,7	
	Turto vertė	3 014 000	3 202 000	3 233 000	3 071 000	Mažėjo
	Pokyčiai %		+6,2	+0,96	-5,0	
	Nuosavas Kapitalas	167 000	159 000	176 000	181 000	Didėjo
	Pokyčiai %		-4,8	+10,7	+2,8	

"Kauno kredito unija"	Pajamos	1 081 000	1 089 000	1 111 000	1 385 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+0,7	+2,0	+24,7	
	Sąnaudos	305 000	305 000	305 000	327 000	Stabilios
	Pokyčiai %		0,0	0,0	+7,2	
	Grynasis pelnas (nuostoliai)	-4 000	127 000	149 000	198 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+175,0	+17,3	+32,9	
	Turto vertė	18 416 000	19 071 000	19 071 000	22 789 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+3,6	0,0	+19,5	
	Nuosavas Kapitalas	1 027 000	1 184 000	1 184 000	1 464 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+15,3	0,0	+23,7	
„ARKU“	Pajamos	298 000	375 000	489 000	606 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+25,8	+30,1	+24,0	
	Sąnaudos	52 000	81 000	333 000	145 000	Mažėjo
	Pokyčiai %		+55,8	+311,1	-56,4	
	Grynasis pelnas (nuostoliai)	-96 000	4 000	33 000	-90 000	Mažėjo
	Pokyčiai %		-	+725,0	-372,7%	
	Turto vertė	5 643 000	6 553 000	8 128 000	8 884 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+16,1	+24,1	+9,3	
	Nuosavas Kapitalas	378 000	427 000	495 000	438 000	Mažėjo
	Pokyčiai %		+12,96	+15,9	-11,5	
„Taupa“	Pajamos	1 949 000	2 859 000	3 628 000	4 168 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+46,7	+26,0	+14,9	
	Sąnaudos	699 000	906 000	1 115 000	1 342 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+29,6	+22,9	+20,4	

	Grynasis pelnas (nuostoliai)	323 000	299 000	429 000	18 000	Mažėjo
	Pokyčiai %		-7,4	+43,5	-95,8	
	Turto vertė	42 960 000	51 482 000	64 089 000	68 755 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+19,9	+24,5	+7,3	
	Nuosavas Kapitalas	3 017 000	3 996 000	5 466 000	6 039 000	Didėjo
	Pokyčiai %		+32,4	+36,8	+10,5	